

Digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku

Kristýna Stratilová

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kristýna Stratilová**
Osobní číslo: **H17854**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury z oblasti výtvarné edukace dětí předškolního věku.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na výtvarnou tvorbu dětí předškolního věku s využitím digitální fotografie.
Zpracování výtvarného projektu zaměřeného na práci s digitálním fotoaparátem a fotografií pro děti předškolního věku.
Realizace a ověření výtvarného projektu v mateřské škole.
Evaluace projektu a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Black, J., & Browning, K. (2011). Creativity in Digital Art Education Teaching Practices. *Art Education*, 64(5), 19-34.
Hazuková, H. (2011). *Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
Chrzą, V., Slavík, J., & Štech, S. (2013). *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: Karolinum.
Valachová, D. (2010). *Výtvarná edukácia v predprimárnom vzdelávaní a mimoškolskej činnosti*. Bratislava: Univerzita Komenského.
Wittlich, F. (2011). *Fotografie – přímý svědek?!* Praha: Lidové noviny, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jana Vašíková, PhD.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termin odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2019

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně /.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíďne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je aplikačního charakteru a věnuje se využití digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku.

Teoretická část bakalářské práce je zaměřena na implementaci digitální fotografie do výtvarné výchovy v předškolním vzdělávání. Dále jsou zde vymezena teoretická východiska týkající se digitálních technologií ve vzdělávání a konkrétně ve výtvarné výchově v prostředí mateřské školy. Teoretická část se také věnuje dětskému výtvarnému projevu.

Praktická část bakalářské práce představuje soubor edukačních aktivit, jenž je zaměřený na činnosti s digitálním fotoaparátem a fotografií. Soubor edukačních aktivit byl realizován a evaluován v praxi mateřských škol. Na základě evaluace byla zpracována doporučení pro praxi.

Klíčová slova: nová média, digitální fotografie, vizuální vnímání, obraz

ABSTRACT

Bachelor thesis has an application character and deals with the use of digital photography in visual arts for preschool children

The theoretical part of the bachelor thesis is focused on the implementation of digital photography in art preschool art education. Furthermore, the theoretical background concerning to digital technologies in education and specifically in art education in the kindergarten environment. The theoretical part is also devoted to children's artistic expression.

The practical part of the bachelor's thesis presents a set of educational activities, which is focused on activities with a digital camera and photography. A set of educational activities was implemented and evaluated in the practice of kindergartens. Based on the evaluation, were prepared recommendations for kindergarten future practice.

Keywords: digital media, digital photography, visual perception, picture

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Janě Vašíkové, PhD., za její odborné vedení, ochotu, podporu, cenné rady a podněty, jenž mi poskytla při zpracování bakalářské práce. Dále děkuji paní ředitelce a učitelce za jejich vstřícné jednání a umožnění realizace souboru edukačních aktivit v mateřské škole.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE	12
1.1 UKOTVENÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ V KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH	13
1.2 DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ.....	15
2 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE	18
2.1 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE VE VÝTVARNÉ TVORBĚ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	19
3 VÝTVARNÝ PROJEV DÍTĚTE	22
3.1 STÁDIA DĚTSKÉHO VÝTVARNÉHO PROJEVU	22
3.2 ZNAKY DĚTSKÉ KRESBY	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
4 SOUBOR EDUKAČNÍCH AKTIVIT	27
4.1 CHARAKTERISTIKA MATEŘSKÉ ŠKOLY	28
5 REALIZACE SOUBORU EDUKAČNÍCH AKTIVIT	33
5.1 PORTRÉT – FOTOGRAFOVÁNÍ PORTRÉTU	33
5.2 MARILYN MONROE – MALOVÁNÍ NA FÓLII.....	37
5.3 LUPA – FOTOGRAFOVÁNÍ PŘES LUPU	40
5.4 MOJE LUPA – KOLÁŽ.....	43
5.5 SKLENĚNÁ KOULE – FOTOGRAFOVÁNÍ PŘES SKLENĚNOU KOULI.....	47
5.6 SKLENĚNÁ KOULE A JÁ – DOKRESLENÍ FOTOGRAFIE	50
5.7 FOTOKOUTEK – FOTOGRAFOVÁNÍ VE FOTOKOUTKU	53
5.8 NAŠE FOTOGRAFIE – KOLÁŽ	57
5.9 POD HLEDÁČKEM FOTOAPARÁTU – VÝSTAVA.....	60
6 EVALUACE SOUBORU EDUKAČNÍCH AKTIVIT	63
6.1 EVALUACE DĚTMI.....	63
6.2 VLASTNÍ REFLEXE	64
6.3 SROVNÁNÍ VLASTNÍ REFLEXE A EVALUACE UČITELKY	66
7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	69
ZÁVĚR	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	74
SEZNAM OBRÁZKŮ	75
SEZNAM TABULEK	76

SEZNAM PŘÍLOH.....	78
---------------------------	-----------

ÚVOD

Digitální technologie neboli nová média. Pojem, který je v posledních letech vzhledem k pokroku v této oblasti více než aktuální a to i v souvislosti se vzděláváním. S digitálními technologiemi se v současnosti setkávají i děti předškolního věku a je důležité, aby je využívaly nejen pro své rozptýlení, ale také ke svému rozvoji. Již v prostředí mateřské školy se děti mohou setkat s jejich smysluplným využitím.

Digitální fotoaparát je jednou z technologií, jenž lze využít v rámci výtvarné výchovy v mateřské škole. V době, kdy jsme fotografiemi obklopeni, je toto obrazové médium dětem blízké a lze jej uplatnit stejně jako klasické obrazové prostředky. Digitální fotografie se tak může stát příjemným zpestřením a zároveň skvělým nástrojem pro kreativní tvorbu, výtvarné sebevyjádření a rozvoj vizuálního vnímání dětí předškolního věku. Významnou roli při implementaci digitální fotografie do výtvarné výchovy zastává učitel, který by měl mít dovednost danou technologií kreativně využívat a kombinovat ji s tradičními výtvarnými technikami. Pokud tuto technologii dětem poskytneme ve správné míře, nemusíme se obávat, že by došlo ke ztrátě zájmu o jiné výtvarné pomůcky jako je tužka či barva nebo snad k potlačení sociálního rozvoje.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá ukotvením digitálních technologií ve vzdělávání. Jejich pojetím v kurikulárním dokumentu Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+. Také jejich implementací do výtvarné výchovy v prostředí mateřských škol z pohledu několika autorů. Dále se zaměřuje na využití digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku a s tím i související rozvoj vizuální gramotnosti dětí. Poslední kapitola teoretické části se soustředí na výtvarný projev dítěte předškolního věku, jeho jednotlivá stádia a znaky dětské kresby.

Praktická část bakalářské práce je aplikačního charakteru a zahrnuje představení souboru edukačních aktivit s názvem „Digitální fotografie“, jenž byl realizován v prostředí mateřské školy. Jeho cílem je prohlubovat poznání dětí předškolního věku o digitálním fotoaparátu a fotografii, seznámit je s novými technikami fotografování a rozvíjet jejich tvořivost a imaginaci. Na základě realizace tohoto souboru edukačních aktivit byla zpracována jeho evaluace prostřednictvím rozhovoru s učitelkou, vlastní reflexí a reflexí dětí. Následně bylo také vypracováno doporučení pro praxi mateřských škol.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE

Digitální technologie ovlivňují v dnešní době celou společnost v mnoha ohledech a to včetně vzdělávání. Proměna společnosti s technologickými změnami s sebou nese nové kategorie zaměstnání a nové dovednosti, které jsou pro tyto vzniklá povolání potřeba. Vzdělávací systém se těmto změnám musí přizpůsobovat a na nové trendy reagovat (OECD, 2018).

Nelze opomenout, že i děti a studenti dnešní generace se velice liší od generací předchozích. Vzhledem k technologickému rozvoji se s digitálními technologiemi setkávají již od útlého věku a některé z nich je dokáží dokonce již v předškolním věku ovládat. Kontakt dětí s technologiemi je tedy téměř nevyhnutelný, a proto je nutné, aby je učitelé ve výuce začali smysluplně využívat (Brdička, 2010).

Jelikož se tato práce o jednu z digitálních technologií opírá, následující kapitola nás do tématu technologií uvede. Nejprve si tento pojem definujeme a pro ujasnění postavení digitálních technologií ve vzdělávání se dále budeme zabývat jejich ukotvením v kurikulárních dokumentech a jejich pozicí ve výtvarné výchově v souvislosti s předškolním vzděláváním.

Pojem digitální technologie zahrnuje velké množství zařízení. Výčet těchto technologií je ovšem složitý vzhledem k jejich proměnlivosti a neustálému vývoji. Můžeme zde zmínit několik z nich jako např. mobilní telefon, počítač, tiskárna, tablet, skener, digitální kamera a fotoaparát, počítačové sítě a mnoho dalšího. Tyto technologie se používají při práci s informacemi. Využívají se k tvorbě, sběru, přenášení, ukládání, zpracování a šíření dat. V souvislosti se vzděláváním se ovšem častěji setkáváme s výrazem ICT – informační a komunikační technologie či nová média (Zounek & Šedřová, 2009).

V kontextu vzdělávání jsou digitální technologie chápány jako nástroje a prostředky, jejichž prostřednictvím je podporována komunikace, spolupráce, učení, tvorba a další oblasti rozvoje dětí. V prostředí mateřské školy se může jednat o zařízení jako počítače, tiskárny, skenery, interaktivní tabule, projektory, vysílačky, digitální fotoaparáty a kamery, digitální mikroskopy, robotické stavebnice, hračky a další (Kalaš, 2011).

Kalaš (2011) ve své analytické studii uvádí jako nejpoužívanější technologii v mateřských školách digitální fotoaparát. Digitální technologie dále rozděluje podle jejich účelu. Tyto technologie se dají využít:

- na zaznamenávání a komunikaci,
- na konstruování,
- na zkoumání a objevování,
- na hraní rolí.

Z výše uvedeného můžeme říci, že technologie jsou doménou dnešní doby a jejich součástí je několik zařízení, jenž se dají využít i v rámci vzdělávání. Mohou sloužit k několika účelům a zastávat ve vzdělávání mnoho funkcí. Jednou z těchto technologií je také digitální fotoaparát.

1.1 Ukotvení digitálních technologií v kurikulárních dokumentech

I přes to, že strategie vzdělávací politiky do roku 2030+ doposud není zveřejněna, byl již experty vypracován dokument „*Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+*“, který definuje vize, priority a cíle vzdělávací politiky na toto období a slouží jako podkladový materiál pro jeho tvorbu. Tento dokument výrazně poukazuje na digitální technologie jako na vnější trend, který vzdělávání ovlivňuje a v budoucnu ovlivňovat jednoznačně bude.

Digitální technologie jsou jednou z oblastí proměny obsahu vzdělávání. Zde experti zdůrazňují role žáků a učitelů ve vztahu k digitálním technologiím. Žáci by měly umět tyto technologie smysluplně používat. K tomu by jim měli dopomoci učitelé, kteří dětem ukáží cestu, jak technologie efektivně ovládat a využívat ke svému vzdělávání. Také je zde kladen důraz na vyšší míru používání těchto technologií, jenž mohou obohatit výuku o nové formy, metody či didaktické postupy vzdělávacích procesů.

Další oblast proměny obsahu vzdělávání, jenž se zaměřuje na postavení učitele v systému vzdělávání, se zaměřuje na digitální gramotnost učitelů a podporu ze strany státu pro umožnění rozvoje učitelů v této oblasti.

V souvislosti s mateřskou školou, experti zmiňují několik oblastí, jenž by měly být u dítěte předškolního věku rozvíjeny. Jedna z těchto oblastí se týká digitálních technologií a zahrnuje přirozenou podporu styku dítěte s novými technologiemi a digitálními nástroji, jenž musí být adekvátní dané věkové kategorii (Veselý et al., 2019).

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) se také setkáváme s tématem digitálních technologií a to v rámci dvou klíčových kompetencí:

- „*Kompetence k učení*“ (RVP PV, 2018, s. 11) – Tyto kompetence zahrnují i základní poznatky o světě techniky, kterým je dítě obklopeno.
- „*Kompetence komunikativní*“ (RVP PV, 2018, s. 12) – V rámci této kompetence dovede dítě předškolního věku komunikovat prostřednictvím technologií, se kterými běžně přichází do kontaktu jako je např. počítač, audiovizuální technika nebo telefon.

Využití digitálních technologií dětmi předškolního věku je zahrnuto i v jedné ze vzdělávacích oblastí. Vzdělávací oblast „*Dítě a jeho psychika*“ (RVP PV, 2018, s. 17) odkazuje na tyto technologie ve vzdělávací nabídce podoblasti „*Jazyk a řeč*“ (RVP PV, 2018, s. 17). Tato nabídka obsahuje aktivity a činnosti, jenž dětem přibližují různé sdělovací nástroje, jako jsou knihy či časopisy a také audiovizuální technika. V rámci této oblasti jsou zde uvedena i rizika, jenž zahrnují nadměrné využívání této techniky a její nevhodnou volbu. Děti by tak mohly ztrácet zájem o kontakt s knihami, což může vést k potlačení rozvoje důležitých dovedností dítěte předškolního věku (RVP PV, 2018).

Digitální technologie jsou tedy součástí kurikulárních dokumentů a je možné, že i v následujících letech bude vývoj technologií jejich tvorbu ovlivňovat. V souvislosti s předškolními vzděláváním je v této oblasti přikládána váha především na obecné seznámení s těmi technologiemi, které jsou dítěti blízké a známé. V rámci těchto výše uvedených dokumentů není zacházeno příliš do detailů jejich implementace do samotných vzdělávacích procesů.

1.2 Digitální technologie ve výtvarné výchově

S příchodem digitálních technologií do vzdělávání vznikaly spory o tom, zda mají své místo i ve výtvarné výchově. Někteří odborníci činnosti vykonávané prostřednictvím těchto technologií odmítali. V posledních letech se ovšem technologie staly do takové míry součástí našich životů, že se jejich integrace do vzdělávání a také výtvarné výchovy stala nevyhnutelnou. Spousta učitelů si však klade otázku: „Jak tyto technologie ve výtvarné výchově využít k tomu, aby měly větší přesah a nebyly nástrojem pouhého pobavení a komerčních sdělení?“ (Babyrádová in Myslivečková & Jurečková Mališová, 2012).

Touto problematikou se zabývá Black a Browning (2011) ve svém článku, který pojednává o tzv. digitálním umění v prostředí anglických škol. Některé z těchto poznatků jsou ovšem velice podobné českému prostředí. Navzdory zvyšující se tendenci integrace digitálních technologií do výtvarné výchovy, zde spatřují autorky několik úskalí. Jedním z nich je nedostatečné proškolení a vzdělání učitelů v této oblasti. Již na pedagogických školách, by se digitální výtvarné umění mělo zařadit do běžné výuky, aby je budoucí učitelé mohli adekvátně a především kreativně při své práci používat. Dalším úskalím je absence popisu práce s těmito technologiemi v kurikulech vzdělávání. I přes to, že na začlenění digitálních technologií do procesu vzdělávání poukazují, nedefinují dané možnosti tohoto začlenění a učitelé bez zkušeností s touto oblastí jednoduše netuší, jak vzdělávání prostřednictvím těchto technologií v reálné výuce uchopit.

Jednou z dalších obav, která se v této souvislosti objevuje, je strach, zda technologie nenahradí klasické výtvarné pomůcky, jako jsou tužky, barvy, štětce, rudky aj. Roli zde hraje několik faktorů. Především záleží na individuálním přístupu rodičů a učitelů, kterými jsou děti předškolního věku nejvíce ovlivňovány. Vzhledem k tomu, že děti předškolního věku mají stále chuť malovat, modelovat a tvořit, můžeme říct, že technologie tedy zatím tyto činnosti z jejich života nevytlačily (Babyrádová in Myslivečková & Jurečková Mališová, 2012).

Již zmíněné autorky ve svém článku také uvádí vlastní zkušenost s integrací digitální technologií do výtvarné výchovy. Poukazují na to, že děti prostřednictvím experimentování s digitálními technologiemi získávají důvěru v jejich digitální tvůrčí schopnosti, jsou aktivní a motivované pro získávání dalších zkušeností v této oblasti. Zastávají názor, že digitální technologie u dětí kreativitu ani tvořivost nepotlačují. Naopak považují výtvarné vyjádření

prostřednictvím těchto technologií pro dnešní generaci za motivující a atraktivní (Black & Browning, 2011).

Při práci s digitálními technologiemi ve výtvarné výchově bychom neměli zapomínat, aby dané dílo bylo nositelem nějaké obsahu či sdělení jeho autora. Nemělo by se jednat o pouhou manipulaci s obrazem. V předškolním věku sice dílo dítěte nebude mít takový přesah, navzdory tomu bychom děti měli vést tak, aby se nad ním zamyslely (Babyrádová in Myslivečková & Jurečková Mališová, 2012).

Ve sborníku příspěvků z mezinárodní konference o mediální výchově a pedagogice se můžeme dozvědět více i o přínosech a negativěch možného začlenění nových médií do výtvarné výchovy. Jako pozitiva jsou zde uvedeny:

- zprostředkování nových metod pro zobrazení okolního světa a to především pro žáky, kteří jsou demotivováni klasickými výtvarnými metodami,
- snadná manipulace s technologiemi poskytuje výhodu méně manuálně zručným či nesoustředěným dětem,
- možnost vyvolat u dětí zájem o informační a komunikační technologie a zároveň o výtvarnou výchovu.

Začlenění těchto technologií do výtvarné výchovy s sebou nese i možná rizika:

- ztráta sociálního kontaktu,
- ztráta kontaktu s výtvarným materiálem a manuální činností.

Technologie poskytují v oblasti výtvarné výchovy nové možnosti vyjádření, a jelikož jsou v dnešní době součástí našich životů, neměli bychom je opomíjet. Zároveň bychom ovšem neměli zanedbávat činnosti s klasickými výtvarnými materiály jako je tužka či hlína aj. Také bychom tyto technologie neměli považovat za cíl výuky, ale jako prostředek či pomůcku, díky které daných cílů dosáhneme. Pokud se nám podaří začlenit tyto technologie do výtvarné výchovy, bude to pro děti příjemným zpestřením, které je může obohatit v několika oblastech (Švrček in Mašek & Sloboda, 2010).

V závěru můžeme říci, že implementace digitálních technologií do výtvarné výchovy, s sebou přináší několik nezodpovězených otázek a jejich postavení ve výtvarné výchově není zcela jednoznačné. Práce s těmito technologiemi je specifická a výtvarnou tvorbu dětí může ovlivnit pozitivně, ale také negativně, proto je důležité je do vzdělávacích procesů zařadit

v rozumné míře a děti jimi nepřehlcovat. Poté se mohou stát dobrým nástrojem k dosažení stanovených vzdělávacích cílů.

2 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE

Jelikož digitální fotografie zastává v této práci jednu ze stěžejních rolí, následující kapitola se věnuje jejímu pojetí v současnosti, přibližuje její výhody a také pojednává o tom, jaké místo toto médium ve výtvarném umění zastává a jak ji lze využít ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku.

Fotografie je považována několika autory za obrazové médium či obraz. Vilém Flusser ve své publikaci uvádí, že „*obrazy jsou plochy, které mají význam a jsou jedinečnými ve své kombinaci jednotlivých prvků. Poukazují – většinou – na něco v časoprostoru „tam venku“, co nám mají jako abstrakce (jako zkratky čtyř dimenzí časoprostoru na dvě dimenze plochy) učinit představitelným*“ (2013, s. 86). V minulosti to byly právě obrazy, jež zprostředkovaly mezi lidmi komunikaci a v životech našich předků hrály významnou roli. V dnešní době, kdy se fotografie stala fenoménem obrazu, tomu není jinak (Wittlich, 2012).

Prvním předobrazem fotografického přístroje se stal vynález Camera Obscura. Fotoaparát a fotografie jako taková si od té doby prošla velkým vývojem. Pokrok digitálních technologií v polovině 20. století s sebou přinesl převrat v oblasti fotografie. Analogové fotografie zastínila fotografie digitální a stala se tak světovou doménou.

Digitální fotografie zahrnuje několik výhod jako je např. její finanční dostupnost. V dnešní době lze snadno sehnat dostačující a výkonný fotoaparát za přijatelnou cenu. Navíc i další digitální technologie jako např. chytré telefony či tablety jsou dnes fotoaparátem vybaveny. Další výhodou je okamžitý náhled a možnost přímého tisku. Nejsou zde tedy dlouhé prodlevy při čekání na vyvolání filmu. Dále je také možná případná oprava či „vylepšení“ fotografie přímo přes digitální fotoaparát, aplikace v mobilních telefonech nebo počítačové programy. V poslední řadě je to rychlost, kterou se fotografie přenáší prostřednictvím dalších digitálních technologií (Ang, 2015).

Pojetí fotografie se v průběhu let také měnilo. Zatím co v minulosti byl fotoaparát výsadou bohatých a vzdělaných, v dnešní době se jedná o součást každodenního života nás všech a to především díky jeho snadné dostupnosti (Wittlich, 2012). Sontagová ve své publikaci zmiňuje citaci jednoho ze slavných fotografů 19. století „*Dnes vše existuje proto, aby to skončilo na fotografii*“ (2002, s. 29). Touto větou autor předurčil a vystihl podstatu fotografie v dnešním světě. Pro společnost se stalo fotografování rozptýlením a zábavou. Prostřednictvím fotografie se snažíme pomyslně zhmotnit čas a k těmto momentům

zastavených v čase se poté zpětně vracíme. Tyto fotografie v nás mohou probudit emoce a v naší mysli nás propojit s daným místem či osobou (Skořepová in Myslivečková & Jurečková Mališová, 2012).

Ovšem díky již zmíněné snadné dostupnosti fotoaparátů, vzniká velké množství tzv. „prázdných“ fotografií a to především při každodenních činnostech jako je například cesta do práce aj. Fotografie tak díky jejich běžnosti ztrácí na významu a hloubce (Šmíd, 2008).

Můžeme tedy považovat fotografii za umění? Autoři Fárová a Stoilov (2009) uvádí, že fotografie se stane uměním tehdy, když do ní její autor vloží danou hodnotu. Nezáleží tedy na provedení snímku či jeho kvalitě, ale pouze na autorovi, který do snímku promítne svůj vlastní „otisk“. Freeman a Beardsworth (2011) ve své publikaci zmiňují jeden důležitý prvek, jenž odděluje fotografie dokumentární od fotografií uměleckých. Tímto prvkem je záměr, jelikož umění se nezabývá pouhými výsledky, ale především myšlenkou daného díla.

Umělecká fotografie tedy na rozdíl od fotografie dokumentární, která je založena na racionálním přístupu ke světu a jeho interpretaci, ztvárňuje skutečnost v rovině emocionální neboli abstraktní (Šmíd, 2010). Vyznačuje se určitou myšlenkou autora spojenou se svědectvím či poselstvím a především zde hrají důležitou roli emoce a daný okamžik (Skořepová in Myslivečková & Jurečková Mališová, 2012).

I přes to, že se k fotografii v počátcích jejího vzniku přistupovalo pouze jako k technickému vynálezu, své místo si ve výtvarném umění nakonec našla a to především díky výtvarným umělcům, kteří jejím prostřednictvím obohacovali a proměňovali klasická umělecká díla. Postupem času se stala fotografie součástí několika uměleckých směrů jako je dadaismus, surrealismus, poetismus či pop – art a také přímou součástí uměleckého díla jako happening, land – art, performance či body – art. Fotografie dala těmto uměleckým směrům a technikám možnost jejich vzniku a stala se jejich nepostradatelnou součástí (Šmíd, 2008).

Digitální fotografie je tedy doménou dnešní společnosti a to především díky jejím benefitům. Ovšem ne o každé fotografii můžeme říci, že je umělecká a spadá do výtvarného umění, jelikož v dnešní době vzniká mnoho fotografií bez myšlenky a námětu.

2.1 Digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku

Jak již bylo zmíněno, digitální fotografie je založena na obrazovém vyjádření, proto je její propojení s výtvarnou výchovou zcela přirozené. Podle Šmída (2010) bychom měli

dětem umožnit dětem práci s tímto médiem stejně jako i s jinými obrazovými prostředky. Poukazuje na to, že pokud jsou děti v běžném životě ve střetu s digitálními technologiemi, je potřeba, aby se s nimi naučily pracovat, při jejich používání myslet a jejich prostřednictvím se také vyjadřovat. Prostřednictvím činností s digitální fotografií dochází u dětí k rozvoji vizuálního vnímání a poznávání. Pokud dětem zprostředkujeme fotografie z běžného života, naučí se také vnímat jednoduché všední předměty a okamžiky z jiného úhlu pohledu.

V této souvislosti Šmíd (2010) také přiděluje digitální fotografii 3 funkce:

- edukativní,
- vzdělávací,
- výtvarně – výchovnou.

Digitální fotografie je také vedle tradičních výtvarných technik dalším prostředkem pro vyjádření a to především pro děti, které se necítí tolik jisté v malbě, kresbě či jiné výtvarné technice. Fotografie jim tak nabízí možnost zcela jiné formy zobrazení, vlastní realizace a může podporovat jejich sebevědomí v oblasti umění (Šmíd, 2008).

Dle Roeselové (2000) fotografie umožňuje dětem zapojit jejich duševní potenciál, vnímání a poznávání. Tato technologie je prostředníkem mezi realitou světa a osobitým vyjádřením jedince. U dětí rozvíjí fantazii, imaginaci a výtvarné cítění pro linii, tvar, světlo či kontrast. Velkou roli zde podle autorky může hrát i předchozí zkušenost dítěte s fotografováním a jeho větší citlivost pro výtvarné vyjádření, jenž se při práci s fotografií může projevit.

Šmíd a Jančařík (2011) ve svém článku uvádí alfu a omegu práce s fotografií a tím je samotný námět. Je důležité, abychom děti vedly k tomu, že při vyjadřování prostřednictvím tohoto média je důležité odpoutat se od nepodstatností a soustředit na význam obsahu a sdělení. Tyto nepodstatnosti autoři nazývají tzv. obrazovým smogem.

Šmíd (2008) ve svém článku dále doporučuje fotografii kombinovat s tradičními výtvarnými postupy a technikami. Děti by také neměly být přehlceny informacemi o fotoaparátu či fotografii. Učitelé by si v tomto smyslu měli držet určitý odstup a dětem činnosti přehnaně nevnucovat, i když jsou do fotografování a dané činnosti zainteresováni.

Šmíd (2010) považuje digitální fotografii za vizuální médium, které má vliv nejen na prohlubování estetického cítění, ale i vizuálního vnímání. Toto médium je tak užitečným nástrojem k rozvoji vizuální gramotnosti dětí.

Výkladů pojmu vizuální gramotnosti je mnoho. Tyto definice se navzájem doplňují nebo překrývají, jejich podstata ovšem zůstává stejná. Vizuální gramotnost můžeme definovat jako „komplex zkušeností, dovedností a schopností, které uplatňujeme a dále rozvíjíme při vnímání a interpretování jakýchkoliv vizuálních symbolů“ (Fremlová in Horáček & Křepela, 2010, s. 104), přičemž tyto vizuální symboly považujeme za zdroj poznání. Šimůnek ve své definici vnímá tyto dovednosti a znalosti nezbytné pro porozumění tzv. vizuálních sdělení (Šimůnek in Mašek & Sloboda, 2010).

Sandell (2012) ve svém článku hovoří o vnímání vizuálního sdělení jako o aktivním procesu, který v sobě zahrnuje několik aspektů. Zmiňuje zde tzv. vyvážený přístup, jenž je definován rovnicí: Forma + téma + kontext = umění. Tyto tři aspekty vizuálního sdělení považuje za neoddělitelné a jeden bez druhého postrádají smysl. Proto, aby děti porozuměly, že je každé dílo autentické a obsahuje nějakou myšlenku, je vhodné zkoumat jeho souvislosti a polemizovat o nich. K tomu nám mohou pomoci otázky jako např. kdy, kde, pro koho, proč a za jakých podmínek bylo dílo vytvořeno. Prostřednictvím tohoto přístupu se tak děti učí vizuálnímu jazyku fotografie a rozvíjí své vizuální vnímání.

Z výše zmíněného bychom mohli říci, že práce s digitální fotografií ve výtvarné výchově přináší mnoho benefitů a může zde zastávat podobnou funkci jako klasické umělecké obrazy a výtvarné techniky. Je také potřeba dbát na to, aby se fotografie nestaly jen prázdným sdělením, ale obsahovaly námět a myšlenku.

3 VÝTVARNÝ PROJEV DÍTĚTE

Výtvarný projev zastává v životě dítěte neodmyslitelnou roli a je pro něj přirozenou součástí bytí. Jeho prostřednictvím dítě komunikuje, uvědomuje si sebe samého, ale i své okolí a rozvíjí své poznávací schopnosti (Babyrádová, 2014).

Kresba podle Davido (2008) v sobě zahrnuje tři aspekty – hru, snění a realitu. Kreslení je pro děti tedy v mnoha případech hra, při které mohou ztvárnit jejich představy a přání. Na druhou stranu je také obrazem reality. Toho co dítě prožívá a co v danou chvíli cítí. Díky tomu může kresba dítěte sloužit ve spoustě případů i jako psychodiagnostický prostředek.

Jelikož jsou součástí této práce i tradiční výtvarné techniky jako je kresba či malba, další kapitola se zabývá výtvarným projevem dítěte. Rozebírá stádia dětského výtvarného projevu, kde kombinuje poznatky několika autorů a dále se věnuje charakteristickým znakům kresby dítěte předškolního věku a popisuje typy kreslířů na základě výtvarného projevu.

3.1 Stádia dětského výtvarného projevu

Je důležité podotknout, že výtvarný projev dítěte je úzce spjatý s rozvojem jeho schopností a dovedností. Nezáleží zde tedy na věku dítěte, ale na rozvoji jeho psychických a fyzických funkcí. Výtvarný projev dětí stejného věku se liší dle individuality dítěte (Babyrádová, 2014).

Pokud se zaměříme na stádia dětského výtvarného projevu, zjistíme, že autoři tyto stádia pojímají poněkud odlišně, ovšem jejich podstata a obsah zůstává stejná. Babyrádová (2014) uvádí rozdělení, jenž je propojeno se znaky dětské kresby. Fáze dětského výtvarného projevu dělí na stádium:

- čáranic,
- zobrazování opakovaných tvarů,
- symbolizace a ideoplasticismu,
- vizualizace a raného poetického fyzioplasticismu.

Davidov (2008) v této souvislosti zmiňuje 5 stádií:

- skvrn,
- čáranic,
- čmárání,
- hlavonožců a paňáků.

V následující části se této problematice budeme věnovat z pohledu autorek Vágnerové a Babyrádové.

Jako první se u dítěte můžeme setkat již kolem prvního roku se stádiem čáranic. Jedná se o období, kdy dítě náhodně pohybuje tužkou uchopenou v ruce a tento pohyb realizuje na papíru. Je fascinováno tím, že pohybem zanechává po sobě stopu, a i když se mu stane, že papír v zápalu poškodí, pokračuje dál. Velkou roli zde hraje zvědavost a samotný prožitek z kreslení. Výsledek zde tedy hraje vedlejší roli. Dítě není svázáno prostorem a využívá všech směrů. Tyto čáranice jsou z počátku bezobsažné, kdy je dítěte neprovádí za nějakým účelem (Babyrádová, 2014). Toto stádium nazývá Vágnerová (2012) také jako fázi **presymbolickou či senzomotorickou**.

Postupem času ve svém projevu ovšem dítě začne nalézat význam, hodnotu a začne jej pojmenovávat a to především dle výrazného prvku. Tím se stávají čáranice obsažnými a dochází u dítěte k přechodu na **symbolickou úroveň**.

Kolem třetího roku dítěte přichází fáze **primárního symbolického vyjádření**, kdy dítě kreslí s daným úmyslem něco konkrétního. Pro toto období je typická kresba tzv. hlavonožců, kdy kolečko znázorňuje hlavu a zároveň postavu a z ní vycházející čáry končetiny. Motivem těchto kreseb bývá vlastní podstata a dítě znázorňuje sebe samého. Dítě se postupem času zaměřuje více na detaily a tuto kresbu vylepšuje. Fáze, kdy je kresba lidské postavy propracovanější se nazývá jako stádium subjektivně fantazijního zpracování a týká se dětí ve věku čtyř až pěti let.

U šestiletého dítěte již nevidíme takové pokroky v kresbě jako v letech předchozích. Vývoj kresby se zpomaluje a děti začínají mít čím dál větší touhu o konkrétní zachycení reality. Toto období je **stádiem realistického zobrazení** (Vágnerová, 2012).

Vývoj kresby dítěte je dynamický proces a v průběhu předškolního věku se můžeme setkat s jeho několika stádii. Může se sice jednat o malé detaily, díky kterým můžeme tyto

stádia rozlišovat, ale právě detaily jsou pro tuto tvorbu velice důležité. Vše se ovšem odvíjí od celkového vývoje dítěte. K tvorbě dětí předškolního věku bychom tedy měli přistupovat individuálně a brát v potaz veškeré charakteristiky dítěte včetně jeho schopností a dovedností.

3.2 Znaky dětské kresby

V každém ze stádií vývoje dětské kresby se můžeme setkat s několika charakteristickými projevy, jenž jsou pro tento vývoj u dítěte předškolního věku typické.

Autoři Hazuková a Šamšula (2005) uvádí jako jeden z hlavních znaků **transparentnost** neboli rentgenové vidění. Dítě kreslí objekty i s jejich vnitřní složkou např. dům i s jeho pokoji, vybavením a lidmi, jenž ho obývají. V tomto vyjádření dítě znázorňuje předměty a jevy, které mu jsou blízké, a sám se s nimi v běžném životě setkává.

Dalším charakteristickým znakem je tzv. **smíšený profil**, kterého si můžeme povšimnout při kresbě hlavy. Dítě nakreslí hlavu z profilu, ale zakreslí obě oči. **Personifikace** se ve výtvarném projevu vyznačuje tím, že dítě přisuzuje lidské projevy objektům např. při kresbě slunce, zakreslí i jeho „obličej“. S tím také úzce souvisí i **oživování předmětů** nebo tzv. **antropomorfismus**, při němž dítě přenáší lidské vlastnosti např. na zvířata.

Typickým znakem je také **deformace**, kdy dítě není schopné odhadnout poměr proporcí a obraz následně musí deformovat. Např. dítě nakreslí obrovský kmen stromu, ale vzhledem k tomu, že už mu nezbývá místo pro korunu, musí ji zmenšit a tak dochází k nepoměru v proporcích. Také bychom mohli zmínit tzv. **funkčnost**, která se projevuje funkčními detaily kresby, jako je kouř z komína nebo nalakované nehty (Hazuková & Šamšula, 2005).

Ve výtvarném projevu dítě také velice často **zdůrazňuje** nebo naopak **vypouští** některé **objekty** kresby. Dle jeho potřeby, tak zvětšuje ty objekty, které mu připadají důležité, zatímco ty nepodstatné zmenšuje. U dětí ve věku pěti až sedmi let se můžeme setkat s tzv. **sklápěním**, kdy je pro dítě velice těžké rozeznat, co je horizontální a co naopak vertikální. Proto vertikální objekty sklápí do horizontální polohy a z kresby se vytrácí perspektiva (Davido, 2008).

Pokud dítě prostřednictvím kresby znázorňuje příběh, hovoříme o tzv. **výtvarném vyprávění**. Dítě se snaží zaznamenat na ploše papíru několik časových úseků. Tyto úseky

mohou být volně rozloženy nebo seřazeny do úseků v pásmech (Hazuková & Šamšula, 2005).

Uždil (1978) také v souvislosti s výtvarným projevem zmiňuje dva typy kreslířů: extroverta a introverta. Každý z nich se projevuje prostřednictvím kresby jiným způsobem a má své vlastní charakteristiky. Není ovšem vhodné děti zařazovat k jednomu či druhému typu, jelikož jsou v předškolním věku ve vývoji a jejich výtvarné nadání není snadné predikovat.

Extrovertní typ je otevřený práci s barvami a to i ve velkém množství. Rád používá barvy výrazné a jasné. Dítě tohoto typu se snaží o zobrazení skutečnosti i společně s její barevností a prostorovým uspořádáním. Skutečnost zde však často převažuje nad originalitou a samotným výtvarným vyjádřením.

Introvertní typ se vyznačuje právě svou originalitou a bohatým výtvarným vyjádřením. Dítě sice neznázorní přesnou realitu, ale vloží do díla emoce. K barvám si může hledat cestu a nemusí mu být tolik blízké jako vyjádření jinými výtvarnými prostředky (Uždil, 1978).

Kresba dítěte předškolního věku je charakteristická několika rysy, které je vhodné rozlišovat a pozorovat. Jsou neodmyslitelnou součástí dětského výtvarného projevu a na jejich základě také můžeme pozorovat vývoj kresby dítěte.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 SOUBOR EDUKAČNÍCH AKTIVIT

Soubor edukačních aktivit na téma: „Digitální fotografie“ je určen k realizaci v mateřských školách a to konkrétně pro děti předškolního věku od 5 do 7 let.

Tento soubor zahrnuje 9 aktivit, během nichž je u dětí prostřednictvím tvořivých aktivit s digitálním fotoaparátem a fotografií rozvíjena imaginace a kreativita. Také dochází k rozvoji poznání v oblasti digitální fotografie a podpoře sebevyjádření dětí. Součástí tohoto souboru jsou činnosti s digitálním fotoaparátem a činnosti, jež využívají tradičních i netradičních výtvarných technik zahrnující použití fotografií pořízených dětmi nebo fotografií od neznámých či známých autorů.

Tabulka 1 – Obecná charakteristika souboru edukačních aktivit

Název souboru edukačních aktivit:	„Digitální fotografie“
Místo realizace:	Mateřská škola ve Zlínském kraji
Věková skupina:	5 – 7 let
Doba realizace:	2 měsíce
Edukační cíle z pohledu učitele:	<p>Prohlubovat poznání dětí o digitálním fotoaparátu a fotografii.</p> <p>Podporovat u dětí vizuální vnímání.</p> <p>Rozvíjet u dětí tvořivost a imaginaci.</p>
Edukační cíle z pohledu dítěte:	<p>Rozšířit své poznání o digitálním fotoaparátu a fotografii.</p> <p>Vnímat vizuální sdělení fotografie.</p> <p>Rozvíjet tvořivost a imaginaci prostřednictvím digitální fotografie.</p>

Prostřednictvím tohoto souboru edukačních aktivit zaměřených na práci s digitální fotografií bych ráda představila možnosti využití této technologie v prostředí mateřské školy. Děti se s fotografií setkávají již v předškolním věku v prostředí své rodiny. V rámci výtvarné výchovy v MŠ máme možnost dětem ukázat, jak lze fotografii využít právě v rámci výtvarné tvorby a poskytnout jim na toto médium trochu jiný pohled než jaký ho znají z běžného života. Za použití zajímavých technik fotografování a aktivit s digitální fotografií si děti k této technologii vytvoří kladný vztah a zbaví se ostychu při používání fotoaparátu. Tato technologie a zároveň obrazové médium jim také poskytne další možnost k sebevyjádření a rozvoji vizuálního vnímání.

4.1 Charakteristika mateřské školy

Vybraná mateřská škola se nachází ve Zlínském kraji a její součástí jsou tři třídy. Třída homogenní pro děti ve věku dvou let, dále 2 třídy heterogenní a to pro děti od tří do čtyř let a pro děti od pěti do sedmi let. Maximální kapacita tříd je 16 dětí. U třídy dvouletých dětí je kapacita snížena na počet 10 dětí. Všechny třídy jsou dostatečně vybaveny didaktickými, výtvarnými, hudebními a pohybovými pomůckami. Jelikož se jedná o poměrně novodobou stavbu, celé prostředí školy a tříd je moderně vybavené a působí velice příjemně.

Součástí této mateřské školy je prostorná zahrada, kde mají děti díky pestrému vybavení mnoho prostoru a možností, jak zde trávit čas. Tato škola nabízí rodičům celodenní provoz s prodlouženou pracovní dobou a to od 6:00 do 17:30 hodin. Vzhledem k menšímu počtu dětí ve třídách si tato škola zakládá na rodinné atmosféře, individuálním přístupu a intenzivní komunikaci s rodinou.

Tuto mateřskou školu jsem volila záměrně, jelikož jsem zde měla již předchozí zkušenosti a děti mě znaly. Díky tomu nebyl problém s nimi navázat komunikaci a přizpůsobit aktivity jejich schopnostem a dovednostem, což mělo kladný dopad na celkový průběh realizace jednotlivých aktivit.

4.2 Charakteristika dětí

Pro realizaci souboru edukačních aktivit jsem zvolila třídu dětí předškolního věku od 5 do 7 let. Tuto třídu navštěvuje 16 dětí, z toho 9 chlapců a 7 dívek. Do aktivit se zapojovalo

přibližně 7 – 13 dětí dle docházky v konkrétní den. V této třídě je přítomna také asistentka pedagoga pro chlapce se zdravotním omezením.

Práce s dětmi byla příjemná, ale jelikož jsem projekt realizovala v době, kdy jsou děti zvyklé na volnou hru, bylo občas náročné je namotivovat. Pokud děti ovšem aktivita opravdu zaujala a bavila je, trávily nad ní hodně času a neměly takový zájem vrátit se zpátky ke hře. Děti v průběhu aktivit bez problémů komunikovaly a zapojovaly se do rozhovorů. Jedna z dívek byla poněkud introvertní a komunikace nebyla tolik intenzivní, ale i přes to se zapojovala a snažila se být v centru dění. Další z dětí bylo při mém příchodu několikrát plačtivé. Po vtáhnutí do aktivit ovšem plakat přestalo a vzájemná komunikace probíhala bez problémů.

Po dobu mého působení ve třídě nedocházelo k větším konfliktům mezi dětmi a atmosféra zde byla vždy pohodová.

4.3 Obsah souboru edukačních aktivit

Níže uvedená tabulka poskytuje stručný přehled realizovaných aktivit. Tyto aktivity jsou řazeny dle časové posloupnosti a jsou zde uvedeny základní informace – cíle daných aktivit, organizační formy, metody, prostředky a pomůcky, jež byli při realizaci využity.

Tabulka 2 – Obsah souboru edukačních aktivit

	Téma	Cíle	Organizační formy Metody	Pomůcky	Prostředky
1	PORTRÉT (Fotografování portrétu)	Popsat dětem princip fotografie. Přiblížit dětem používání digitálního fotoaparátu.	Organizační forma: Individualizovaná výuka Metody: Rozhovor,	Bez pomůcek	Digitální fotoaparát, barevná a černobílá fotografie portrétu, obrázků principu vzniku foto-

		Naučit děti fotografovat portrét.	demonstrace, praktické metody		grafie, piktoqramy manipulace s fotoaparát em
2	MARILYN MONROE (Malování na fólii)	Seznámit děti s uměleckým dílem Andyho Warhola. Prohlubovat u dětí estetickou formu vnímání.	Organizační forma: Individualizovaná výuka Metody: Rozhovor, demonstrace, dramatizace, praktické metody	Štětce, temperové barvy, permanentní fixy černé barvy, kancelářské sponky, průhledné fólie	Papírová loutka Marilyn Monroe, reprodukce obrazu Marilyn Monroe od Andyho Warhola, reprodukce černobílé fotografie Marilyn Monroe
3	LUPA (Fotografování přes lupu)	Seznámit děti s netradiční technikou fotografování. Rozvíjet u dětí tvořivost. Podporovat u dětí spolupráci.	Organizační forma: Párové vyučování Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody	Šátek	Lupa, digitální fotoaparát, reprodukce fotografií s lupou od neznámých autorů
4	MOJE LUPA (Koláž)	Modifikovat u dětí vizuální vnímání fotografie.	Organizační forma: Individualizovaná výuka	Tvrký papír velikosti A3, lepidla, nůžky	Reprodukce koláží od známých i neznámých autorů, fotografie dětí

		Rozvíjet u dětí představivost.	Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody		s lupou s chybějícími částmi
5	SKLE- NĚNÁ KOULE (Fotografování přes skleněnou kouli)	Seznámit děti s netradiční technikou foto- grafování. Podporovat u dětí vizuální vnímání. Podporovat u dětí spolu- práci.	Organizační forma: Párové vyu- čování Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody	Bez pomů- cek	Digitální fo- toaparát, skleněná koule, reprodukce fotografií se skleněnou koulí od ne- známých autorů
6	SKLE- NĚNÁ KOULE A JÁ (Dokreslení fotografie)	Modifikovat u dětí vizuální vnímání foto- grafie. Rozvíjet u dětí představivost.	Organizační forma: Individuali- zovaná výuka Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody	Pastelky, voskovky	Reprodukce fotografií s dokreslenou částí od neznámých autorů, foto- grafie dětí se skleněnou koulí s chybějí- cími částmi na tvrdém papíru
7	FOTO- KOUTEK	Přiblížit dětem funkci stativu.	Organizační forma: Skupinové vyučování	Rekvizity – brýle, klobouk, různé vari- anty kníru	Digitální fo- toaparát, stativ

	(Fotografování ve foto-koutku)	Přiblížit dětem funkci foto-koutku. Prohlubovat u dětí estetickou formu vnímání. Podporovat u dětí spolupráci.	Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody	na špejli, tmavá deka	
8	NAŠE FOTOGRAFIE (Koláž)	Rozvíjet u dětí tvořivost. Prohlubovat u dětí estetickou formu vnímání. Podporovat u dětí spolupráci.	Organizační forma: Skupinové vyučování Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody	Lepidlo, nůžky, barevné lepidla, černý papír velikosti A1	Fotografie dětí z předchozích aktivit: s lupou, se skleněnou koulí, z foto-koutku
9	POD HLEDÁČKEM FOTOAPARÁTU (Výstava)	Seznámit děti s funkcí výstavy. Podporovat u dětí spolupráci.	Organizační forma: Skupinové vyučování Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody	Stoly, koberec, židle, tabule (prostředí třídy)	Fotografie a díla dětí z předchozích aktivit

5 REALIZACE SOUBORU EDUKAČNÍCH AKTIVIT

V této části práce popisují všechny realizované aktivity včetně použitých pedagogických strategií (cíle, organizační formy, metody a pomůcky) a závěrečného hodnocení, kde se zaměřuji hned na několik oblastí. Aktivity s digitálním fotoaparátem jsou proloženy výtvarnými činnostmi, při nichž byly použity fotografie pořízené přímo dětmi při předchozích aktivitách nebo fotografie od slavných i neznámých autorů.

5.1 PORTRÉT – Fotografování portrétu

Cíle:

- Popsat dětem princip fotografie.
- Přiblížit dětem používání digitálního fotoaparátu.
- Naučit děti fotografovat portrét.

Kompetence:

- **Kompetence k učení** – Dítě má základní poznatky o digitálním fotoaparátu.
- **Komunikativní kompetence** – Dítě se dokáže vyjadřovat prostřednictvím digitální fotografie.

(RVP PV, 2018)

Pedagogické strategie:

- **Organizační forma:** Individualizovaná výuka
- **Metody:** Rozhovor, demonstrace, praktické metody
- **Pomůcky:** Bez pomůcek
- **Prostředky:** Digitální fotoaparát, barevná a černobílá fotografie portrétu, obrázek principu vzniku fotografie, piktogramy manipulace s fotoaparátem

Průběh realizace:

Motivace:

Dětem jsem předložila 2 fotografie portrétu (černobílou, barevnou) a zeptala jsem se jich na několik otázek: „Co jsem s sebou přinesla? Jaký je mezi fotografiemi rozdíl a proč to tak je? Jak fotografie vzniká?“ Dětem jsem se poté snažila za pomoci zjednodušeného obrázku

vysvětlit princip fotografie. Dále jsem se dětí zeptala, zda už někdy někdo fotografoval a navrhla jim, abychom si to všichni vyzkoušely.

Tabulka 3 – Komentáře dětí

JAKÝ JE MEZI FOTOGRAFIEMI ROZDÍL?
<i>„Tady ta je barevná.“</i>
<i>„Tato je tmavá.“</i>
<i>„Tato je hezčí, protože je barevná.“</i>
PROČ JE JEDNA FOTOGRAFIE BAREVNÁ A DRUHÁ ČERNOBÍLÁ?
<i>„Ta je dávná.“</i>
<i>„Ta se totiž nepovedla. Není tak hezká.“</i>
<i>„Ta černá je hodně stará, proto není barevná.“</i>
JAK FOTKA VZNIKNE?
<i>„V tom foťáku jsou čárky a tím se to vyfotí.“</i>
<i>„Uvnitř se to vyfotí a pak je z toho fotka.“</i>

Hlavní činnost:

S dětmi jsem pracovala individuálně. Před samotným fotografováním jsme si vždy řekly, jak s fotoaparátem zacházet za pomoci vytvořených piktogramů. Děti si poté nasadily fotoaparát kolem krku a společně jsme si ho prohlédly. Ukázala jsem dětem obrazovku, kde se obraz zobrazuje a tlačítko pro fotografování. Dětem jsem také pomohla se správným úchopem fotoaparátu a děti měly poté prostor k fotografování dle jejich volby. Poté, co již děti nějakou chvíli fotografovaly, jsem se je snažila navést, aby si vyzkoušely vyfotografovat portrét kamaráda jako na fotografiích z úvodní motivace.

Ukončení:

Poté, co si všechny děti vyzkoušely pracovat s digitálním fotoaparátem, jsme si opět sedly do kruhu na koberec a zeptala jsem se jich na několik otázek: „*Vyzkoušeli jste si dnes něco nového? Líbilo se vám fotografování kamarádů? Co bylo pro vás zajímavé?*“

Tabulka 4 – Komentáře dětí

VYZKOUŠELI JSTE SI DNES NĚCO NOVÉHO?
<i>„Fotily jsme.“</i>
<i>„Jo, já jsem fotil takovým foťákem poprvé.“</i>
CO BYLO PRO VÁS ZAJÍMAVÉ?
<i>„Že mě fotil Tonda.“</i>
<i>„A mě Andrejka.“</i>

Tabulka 5 – Vlastní hodnocení aktivity

Hodnocení činnosti:	<p>V úvodní části aktivity bylo mým záměrem vtáhnout děti do tématu fotografie a fotografování, zjistit, zda již z vlastní zkušenosti něco o fotografii ví a popsat dětem princip vzniku fotografie pomocí nakresleného obrázku. Právě tento popis považuji za nevhodně zvolený, jelikož dle reakcí děti příliš této problematice nerozuměly a ztrácely pozornost. V hlavní části bylo mým záměrem, aby se děti seznámily s fotoaparátem a vyzkoušely si vyfotografovat portréty, které bychom výtvarně zpracovaly při dalším výstupu. To se ovšem nepovedlo, jelikož se ne všechny děti chtěly fotografovat a také, protože pro děti bylo náročné pravou podstatu portréту pochopit a fotky tak byly foceny z velké dálky. Dětem jsem tedy poté nechala volnou ruku ve fotografování, aby se s fotoaparátem první hodinu spíše více seznámily a vytvořily si k němu kladný vztah.</p>
----------------------------	--

Reakce dětí:	Při úvodní motivaci bylo zajímavé, že děti černobílá fotografie příliš nezaujala a mnohem více se soustředily na fotografii barevnou. Když jsem poté přešla k popisování principu vzniku fotografie, děti ztrácely pozornost a bylo viditelné, že je to příliš nezaujalo. Samotné fotografování bylo velice pohodové. Za jediné úskalí považuji to, když chtěl někdo někoho vyfotografovat a ten druhý neměl zájem. Mnohé děti se fotit nechtěly a spíše by byly radši, kdyby mohly být na místě fotografa.
Cíle:	První z mých cílů „ <i>popsat dětem princip fotografie</i> “ nepovažuji za naplněný, jelikož jsem dle mého názoru nezvolila vhodnou metodu, jak tento princip dětem přiblížit a pro děti bylo tedy náročné tento princip pochopit. Cíl „ <i>přiblížit dětem používání digitálního fotoaparátu</i> “ považuji za naplněný, jelikož se děti při hlavní činnosti seznámily s fotoaparátem jako takovým a vyzkoušely si, jak s ním manipulovat a jak ho ovládat. Cíl „ <i>naučit děti fotografovat portrét</i> “ se nepodařilo naplnit, jelikož pro děti bylo náročné pochopit pravou podstatu fotografování portrétu a fotografovaly ostatní děti spíše z dálky, nebo když se do fotoaparátu nedívaly.
Didaktické strategie:	Organizační formou byla individualizovaná výuka. Byla zde využita metoda rozhovoru v průběhu celého výstupu, dále metoda demonstrace při individuální práci s dětmi, kdy jsem dětem ukazovala, jak fotoaparát uchopit a metoda praktická při samotné manipulaci dětí s fotoaparátem. Z prostředků jsem využila černobílou a barevnou fotografii portrétu, dále obrázek, na kterém byl jednoduše znázorněn princip vzniku fotografie, piktogramy, jež dětem přibližovaly manipulaci s fotoaparátem a samotný digitální fotoaparát.
Doporučení do budoucna:	Pro příště bych doporučovala změnit popis principu fotografie. Místo nakresleného obrázku, by bylo vhodnější použít vyrobený model fotoaparátu, jež by byl pro děti vizuálně lákavější a také by byl pro děti snadnější na pochopení. Také by bylo možné použít video, kde by

tento princip byl vhodně vizuálně znázorněn a jednoduše vysvětlen. Dále bych se vyhnula fotografování portrétu, jelikož pochopit pravou podstatu portrétu bylo pro děti obtížné. Myslím si, že při úvodní hodině bude vhodnější, když budou mít děti možnost fotografovat dle jejich volby, aby si k fotoaparátu vytvořily kladný vztah a fotografování jim přineslo především radost.

5.2 MARILYN MONROE – Malování na fólii

Cíle:

- Seznámit děti s uměleckým dílem Andyho Warhola.
- Prohlubovat u dětí estetickou formu vnímání.

Kompetence:

- **Komunikativní kompetence** – Dítě se vyjadřuje prostřednictvím výtvarných prostředků.
- **Kompetence k učení** – Dítě má základní znalosti o výtvarné fotografii.

(RVP PV, 2018)

Organizační forma: Individualizovaná výuka

Metody: Rozhovor, demonstrace, dramatizace, praktické metody

Pomůcky: Kancelářské sponky, průhledné fólie, permanentní fixy černé barvy, temperové barvy (červená, bílá, žlutá, zelená, modrá), štětce, ubrus

Prostředky: Papírová loutka Marilyn Monroe, reprodukce obrazu Marilyn Monroe od Andyho Warhola, reprodukce černobílé fotografie Marilyn Monroe

Průběh realizace:

Motivace:

Prostřednictvím loutky Marilyn Monroe jsem vedla s dětmi rozhovor. Loutka se dětem představila, ukázala jim reprodukci obrazu vytvořeného z fotografií Marilyn Monroe od Andyho Warhola, a o tomto obraze jsme se následně bavily.

Tabulka 6 – Komentáře dětí

CO VÁS NA OBRAZU ZAUJALO?
<i>„Mě se líbí, že je to tak barevné.“</i>
<i>„Je hezký. Takový veselý.“</i>
<i>„Že je tam hodně těch obličejů a každý je jinak barevný.“</i>
JAK NA VÁS OBRAZ PŮSOBÍ?
<i>„Vesele.“</i>
<i>„No je trochu šílený. Je tam hodně obrázků vedle sebe.“</i>

Hlavní činnost:

Poté, jsem děti individuálně volala ke stolu, kde již bylo vše připraveno – ubrus, černobílá fotografie Marilyn Monroe připevňená kancelářskými sponkami pod průhlednou fólií, fixy, štětce a temperové barvy. Děti nejprve obkreslily linie a obrysy obličeje fixem a temperovými barvami vymalovaly obličej a pozadí.

Obrázek 1 – Malování na fólii

Ukončení:

Jakmile všechny děti svou práci dokončily, poprosila jsem je, aby se šly podívat i na práce ostatních a přitom jsem se dětí zeptala na pár otázek: „*Děti, vyzkoušely jste si dnes něco nového? Jak se vám malování na fólii líbilo? Bylo na tom něco zajímavého?*“

Tabulka 7 – Komentáře dětí

VYZKOUŠELY JSTE SI DNES NĚCO NOVÉHO?
<i>„Ano, malovaly jsme na takovou fólii a to jsem ještě nikdy nedělala.“</i>
<i>„Na tu fólii jsem taky ještě nikdy nekreslil.“</i>
<i>„Kreslily jsme tu Marry.“</i>

Tabulka 8 – Vlastní hodnocení aktivity

Hodnocení činnosti:	Volbu této činnosti hodnotím velice kladně. Při úvodní motivaci se mi za pomoci loutky podařilo dětem velmi dobře vtáhnout do tématu. S malováním na fólii se děti v mateřské škole nesetkávají, proto byla pro ně tato technika nová a děti zaujala.
Reakce dětí:	Dle mého názoru již při úvodní motivaci obraz z fotografií Marilyn Monroe děti zaujal svou barevností a ve spojení s loutkou zde proběhla velmi dobrá interakce mezi mnou a dětmi. Hlavní činnost byla pro děti neobvyklá, jelikož průhlednou fólii v mateřské škole k výtvarným činnostem nevyužívají. Mnoho dětí strávilo nad výtvarnou činností spoustu času a snažily se být při malování precizní. Jedno z dětí naopak pomalovalo celou fólii žlutě a tím činnost ukončilo. Některé děti si nevěděly rady s obtahováním obrysů obličeje a nerozeznaly výrazné rysy, které by mohly obtáhnout. Naopak některé z dětí vyhledávaly detaily, které by obtáhly a na práci se velmi soustředily.
Cíle:	Cíl „ <i>seznámit děti s uměleckým dílem Andyho Warhola</i> “ považuji za naplněný. S tímto dílem se děti seznámily při úvodní motivaci a při

	hlavní činnosti ji také výtvarně ztvárnily. Cíl „ <i>prohlubovat estetickou formu vnímání</i> “ považují také za naplněný. Děti prostřednictvím výtvarné činnosti vnímaly prvky fotografie a její estetiky.
Didaktické strategie:	Při této aktivitě byla využita organizační forma individualizovaného vyučování. Z metod bylo využito metody rozhovoru v průběhu celého výstupu, demonstrace při názorném ukazování činnosti, metoda dramatizace při úvodní a metoda praktická při práci s výtvarným materiálem. Z pomůcek byly využity kancelářské sponky, průhledná fólie, permanentní fix, temperové barvy (červená, bílá, žlutá, zelená, modrá), štětce, ubrus a dále z prostředků papírová loutka Marilyn Monroe, reprodukce černobílé fotografie Marilyn Monroe a obrazu Marilyn Monroe od Andyho Warhola.
Doporučení do budoucna:	V budoucnu by se v rámci motivace děti mohly seznámit s více obrazy a fotografiemi Andyho Warhola a při výtvarné činnosti by tak mohly ztvárňovat tu, která je opravdu zaujala.

5.3 LUPA – Fotografování přes lupu

Cíle:

- Seznámit děti s netradiční technikou fotografování.
- Rozvíjet u dětí tvořivost.
- Podporovat u dětí spolupráci.

Kompetence:

- **Kompetence k učení** – Dítě má základní poznatky o technice fotografování přes lupu.
- **Komunikativní kompetence** – Dítě se dokáže vyjadřovat prostřednictvím digitální fotografie.

(RVP PV, 2018)

Organizační forma: Párové vyučování

Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody

Pomůcky: Šátek

Prostředky: Lupa, digitální fotoaparát, reprodukce fotografií s lupou od neznámých autorů

Průběh realizace:

Motivace:

Pod šátkem uprostřed kruhu jsem měla ukrytou lupu a dětem jsem se formou hádanky zeptala, co za předmět se pod šátkem skrývá. Dále jsem v kruhu lupu dětem poslala a zeptala se jich, k čemu nám lupa slouží a co vše může zvětšit. Na závěr jsem dětem ukázala fotografie neznámých autorů, na nichž byl znázorněný člověk, rostlina a předmět, jejichž určité části byly zvětšeny s lupou. Společně jsme si fotografie prohlédly a dětem jsem navrhla, abychom si takové fotografie vyzkoušely také vyfotografovat.

Tabulka 9 – Komentáře dětí

K ČEMU NÁM LUPA SLOUŽÍ?

„Přes ni vidíme, když je něco malé, tak je to pak velké.“

„Lupa to zvětší.“

Hlavní činnost:

Dále děti pracovaly ve dvojicích, kdy se stal jeden z nich „fotografem“ a druhý „modelem“, který pózoval s lupou, a následně si tyto role vyměnily. Děti měly možnost lupu přiložit k obličejí nebo libovolnému předmětu ve třídě.

Obrázek 2 – Fotografování přes lupu

Ukončení:

Jakmile si všechny děti vyzkoušely s lupou fotografovat a také být fotografováni, jsme se vrátily opět na koberec a děti jsem se zeptala na několik otázek: „*Děti, vyzkoušely jste si dnes něco nového? Jak se vám fotografování s lupou líbilo? Bylo na tom něco zajímavého?*“

Tabulka 10 – Komentáře dětí

VYZKOUŠELI JSTE SI DNES NĚCO NOVÉHO?
<i>„Fotily jsme s lupou.“</i>
<i>„Fotily jsme se s lupou a ta nám dělala velký oči.“</i>
BYLO NA TOM NĚCO ZAJÍMAVÉHO?
<i>„Jo, měly jsme velký oči a zuby.“</i>
<i>„Přes tu lupu jsme měly velký obličej.“</i>

Tabulka 11 – Vlastní hodnocení aktivity

Hodnocení činnosti:	Dle mého názoru byla tato činnost zvolena vhodně. Pro děti byla atraktivní, jelikož v MŠ dle paní učitelky nepřichází s lupou příliš do kontaktu a děti se také setkaly s jejím novým a zajímavým využitím.
Reakce dětí:	Hlavní činnost fotografování s lupou děti dle mého názoru zaujala a tato situace „fotografa a modelu“ přiměla děti mezi sebou komunikovat. Vzájemně si fotografie ukazovaly a říkaly si, co vypadá dobře, kam lupu umístit apod. Mezi dětmi vznikaly tak zajímavé interakce.
Cíle:	V rámci této činnosti bylo mým záměrem dětem „ <i>seznámit děti s netradiční technikou fotografování</i> “, „ <i>rozvíjet u dětí tvořivost</i> “ a také „ <i>podporovat spolupráci dětí</i> “. Tyto cíle považuji za naplněné, jelikož dětem byl tato technika představena, prakticky si ji vyzkoušely

	a zároveň při manipulaci s lupou, kdy se navzájem fotografovaly, rozvíjely tvořivost. Spolupráce u dětí probíhala prostřednictvím vzájemné interakce při fotografování.
Didaktické strategie:	Organizační formou bylo zvoleno párové vyučování. Metoda rozhovoru byla užita v průběhu celého výstupu, metoda demonstrace při úvodní motivaci, kdy jsem dětem ukázala, jak lze zvětšit oko a dále také při fotografování, kdy jsem se dětem snažila pomoci, když bylo potřeba a ukazovala jsem jim, jaký uvidí rozdíl, když lupu od sebe oddálí a naopak přiblíží. Dále také metoda praktická při samotné práci s fotoaparát. Jako prostředek byla použita lupa, digitální fotoaparát a také reprodukce fotografií s lupou od neznámých autorů, na nichž děti mohly vidět, jak takové fotografie mohou vypadat.
Doporučení do budoucna:	Jelikož si myslím, že děti byly ovlivněny úvodní motivací, kdy jsme se soustředily především na příkládání lupy k obličej, zařadila bych zde tedy i zvětšování nějakého zajímavého předmětu, aby pak děti fotografovaly i něco jiného a vyzkoušely si tak více možností, jak lze lupu při fotografování využít.

5.4 MOJE LUPA – Koláž

Cíle:

- Modifikovat u dětí vizuální vnímání fotografie.
- Rozvíjet u dětí tvořivost.

Kompetence:

- **Komunikativní kompetence** – Dítě se vyjadřuje prostřednictvím výtvarných prostředků za využití fotografie.
- **Kompetence k učení** – Dítě mění vizuální vnímání fotografie.

(RVP PV, 2018)

Organizační forma: Individualizovaná výuka

Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody

Pomůcky: Tvrdý papír velikosti A3, lepidla, nůžky

Prostředky: Reprodukce koláží od známých i neznámých autorů, fotografie dětí s lupou s chybějícími částmi

Průběh realizace:

Motivace:

Dětem jsem předložila několik reprodukcí koláží od známých i neznámých autorů a o těchto kolážích jsme vedly rozhovor. Na závěr jsem dětem navrhla, abychom vytvořily podobné koláže s jejich fotografiemi z předchozího fotografování s lupou.

Tabulka 12 – Komentáře dětí

ČÍM VÁS KOLÁŽE ZAUJALY?

„Mě se líbí ty proužky.“

„Tady to vypadá, že to někdo pokrčil.“

Hlavní činnost:

S dětmi jsem pracovala individuálně. Každé z dětí si našlo svoje fotografie a společně jsme se přesunuly ke stolu, kde již bylo vše připravené – nůžky, lepidla, výkresy a fotografie dětí v černobílé a barevné verzi ve složce. Děti rozstříhaly fotografie a následně lepily jednotlivé části na tvrdý papír.

Tabulka 13 – Komentáře dětí

„Tady mám ještě místo, tam musím něco nalepit.“

„Mě to nejde.“

„Já nevím, jak to mám vystříhnout.“

Obrázek 3 – Koláž

Ukončení:

Jamile všechny děti práci dokončily, vyzvala jsem je, aby se šly podívat i na práce svých kamarádů a v průběhu toho jsem se jich zeptala na pár otázek: „*Vyzkoušely jste si dnes něco nového? Jak se vám to dnes líbilo? Bylo to pro vás zajímavé?*“

Tabulka 14 – Komentáře dětí

BYLO TO PRO VÁS ZAJÍMAVÉ?	
	<i>„No focení je lepší.“</i>
	<i>„Jo, mě se líbilo, že jsem si to vystříhl, jak jsem chtěl a pak to vypadalo jinak.“</i>

Tabulka 15 – Vlastní hodnocení aktivity

Hodnocení činnosti:	Tuto činnost hodnotím kladně, i přes to, že některé děti tolik nezaujala. Podobné koláže se v MŠ běžně nerealizují a děti jsou spíše zvyklé na práci s barvami. I tak si myslím, že děti měly ze svých prací radost.
Reakce dětí:	Jedno z dětí nemělo svoji fotografii, jelikož při předchozích výstupech chybělo, proto jsem přinesla fotografie s lupou od neznámých autorů. Dítě ovšem poté co zjistilo, že své fotografie nemá, ztratilo o činnost

	<p>zájem, a i když nakonec koláž udělalo, tak bylo zjevné, že není do činnosti tolik zapálené jako ostatní děti. Některé děti projevovaly jejich zapálení do činnosti tím, že mě upozorňovaly na to, co zrovna udělaly, kam vystříhnutý kus nalepí a popisem jejich prací. Byly zde ovšem i tací, kterým dělalo problém stříhání a to je dle mého názoru od činnosti poněkud odradilo. I když jsem dětem nabídla, že mohou fotografie prsty roztrhat, tak nikdo o tuto metodu neměl zájem. Každé z dětí pojalo tuto činnost jinak – některé děti stříhaly obrysy např. lupy, obličej, ruky apod., jedno z dětí rozstříhalo fotografie na pruhy, další z dětí využilo jen jednu fotografii, kterou rozstříhalo a nalepilo ve skoro stejném prostorovém uspořádání. Každé z dětí tedy nad touto činností přemýšlelo jinak a pojalo ji po svém.</p>
Cíle:	<p>Stanovené cíle: „<i>Modifikovat u dětí vizuální vnímání fotografie</i>“ a „<i>rozvíjet u dětí tvořivost</i>“ považuji za naplněné. Při výtvarné činnosti děti rozvíjely tvořivost a zároveň měnily jejich vizuální vnímání fotografie prostřednictvím jejího rozboru a odlišným prostorovým uspořádáním.</p>
Didaktické strategie:	<p>Jako organizační formu jsem zvolila individualizovanou výuku. Byla zde použita metoda rozhovoru v průběhu celého výstupu, metoda demonstrace v průběhu výtvarné činnosti a metoda praktická při manipulaci s výtvarným materiálem. Z pomůcek byly využity lepidla, nůžky, fotografie dětí s lupou (stejná fotografie v barevné a černobílé verzi) a tvrdý bílý papír velikosti A3. Z prostředků byly použity při úvodní motivaci reprodukce koláží od známých i neznámých autorů, o kterých jsme si povídaly.</p>
Doporučení do budoucna:	<p>Dle mého názoru by se tato činnost dala realizovat i skupinově, kdy by vznikla jedna velká koláž z útržků či ústřížků všech dětí. Dále bych příště kontaktovala třídní učitelku či ředitelku MŠ, zda by mi mohla poskytnout jakoukoliv fotografii dítěte, které ještě žádnou fotografii</p>

z předchozích výstupů nemělo, jelikož to, že nemělo svoji fotografii jako ostatní děti, jej opravdu demotivovalo.

5.5 SKLENĚNÁ KOULE – Fotografování přes skleněnou kouli

Cíle:

- Seznámit děti s netradiční technikou fotografování.
- Podporovat u dětí vizuální vnímání.
- Podporovat u dětí spolupráci.

Kompetence:

- **Kompetence k učení** – Dítě má základní poznatky technice fotografování přes skleněnou kouli.
- **Komunikativní kompetence** – Dítě se dokáže vyjadřovat prostřednictvím digitální fotografie.

(RVP PV, 2018)

Organizační forma: Párové vyučování

Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody

Pomůcky: Bez pomůcek

Prostředky: Skleněná koule, digitální fotoaparát, reprodukce fotografií se skleněnou koulí od neznámých autorů

Průběh realizace:

Motivace:

Dětem jsem nechala v kruhu kolovat skleněnou kouli. Zeptala jsem se jich, k čemu taková koule slouží a poté co se stane, když kouli přiložíme před obličej. Dětem jsem dále ukázala fotografie se skleněnou koulí od neznámých autorů a vedly jsme o nich rozhovor. Dětem jsem navrhla, abychom si tuto techniku vyzkoušely.

Tabulka 16 – Komentáře dětí

K ČEMU BY SKLENĚNÁ KOULE MOHLA SLOUŽIT?
<i>„Na koulení.“</i>
<i>„Na focení.“</i>
<i>„Ta koule je uvnitř foťáku.“</i>
CO SE STANE, KDYŽ KOULI DÁME PŘED OBLIČEJ?
<i>„Vidíme ho v té kouli.“</i>
<i>„Je naopak.“</i>

Hlavní činnost:

Děti si vybraly kamaráda, se kterým realizovaly fotografování. Jeden z nich se stal „fotografem“ a druhý „modelem“, který držel skleněnou kouli, a následně se vystřídaly.

Obrázek 4 – Fotografování přes skleněnou kouli

Ukončení:

Poté, co si všechny děti tuto činnost vyzkoušely, přesunuly jsme se opět do kruhu na koberec, kde jsem se děti zeptala na několik otázek: „Vyzkoušely jste si děti dnes něco nového? Jak se vám toto fotografování líbilo? Co na tom bylo podle vás zajímavé?“

Tabulka 17 – Komentáře dětí

CO NA TOM BYLO ZAJÍMAVÉ?
„Že jsme se v té kouli viděly naopak.“
„Že jsme v té kouli byly malí.“

Tabulka 18 – Vlastní hodnocení aktivity

Hodnocení činnosti:	Dle mého názoru byla tato aktivita zvolena vhodně. Se skleněnou koulí se děti ještě nesetkaly, a proto byl pro ně tento předmět nevšední a manipulace s ním zajímavá.
Reakce dětí:	Děti při úvodní motivaci vymýšlely různé verze toho, k čemu by koule mohla sloužit. Fotografie se skleněnou koulí od neznámých autorů si se zaujetím prohlížely a vybíraly si, která se jim líbí nejvíce. Samotná práce s fotoaparátem a skleněnou koulí byla pro některé z nich trochu komplikovaná, jelikož pro ně bylo obtížné kouli uchopit, tak aby prsty nezakrývaly obraz v kouli. Některé z nich zcela nepochopily funkci koule a tento předmět přikládaly například přímo k oku. Většina dětí ovšem kouli hned napoprvé uchopila kouli správně.
Cíle:	Stanovené cíle „seznámit dětem netradiční techniku fotografování“, „rozvíjet u dětí vizuální vnímání“ a „podporovat u dětí spolupráci“ považuji za naplněné. Děti se s netradiční technikou fotografování seznámily a prakticky si ji vyzkoušely. Při této činnosti také rozvíjely vizuální vnímání a to především v roli fotografa, kdy se soustředily na samotný obraz fotografie. Děti také při fotografování vzájemně spolupracovaly.

Didaktické strategie:	Při této aktivitě byla využita organizační forma párového vyučování. Metoda rozhovoru byla užita v průběhu celého výstupu, metoda demonstrace v průběhu fotografování, kdy jsem dětem pomáhala s úchopem koule a metoda praktická při práci s fotoaparátem. Prostředkem při této činnosti byla skleněná koule, digitální fotoaparát a reprodukce fotografií se skleněnou koulí od neznámých autorů.
Doporučení do budoucna:	Do budoucna bych volila skleněnou kouli o větším rozměru, jelikož si myslím, že by byla pro děti po vizuální stránce zajímavější a děti by při práci s ní mohly být více kreativní. Vyvstává mi ovšem otázka, jak by se s větší koulí dětem manipulovalo. Dále bych se při úvodní motivaci nesoustředila jen na obličej, ale i na různé předměty či celé postavy, jelikož děti poté přikládaly kouli při fotografování pouze k obličejí a nevyzkoušely si více variant této techniky.

5.6 SKLENĚNÁ KOULE A JÁ – Dokreslení fotografie

Cíle:

- Modifikovat u dětí vizuální vnímání fotografie.
- Rozvíjet u dětí představivost.

Kompetence:

- **Komunikativní k řešení problémů** – Dítě mění své vizuální vnímání fotografie.
- **Kompetence komunikativní** – Dítě se vyjadřuje prostřednictvím výtvarných prostředků.

(RVP PV, 2018)

Organizační forma: Individualizovaná výuka

Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody

Pomůcky: Pastelky, voskovky

Prostředky: Reprodukce fotografií s dokreslenou částí od neznámých autorů, fotografie dětí se skleněnou koulí s chybějícími částmi na tvrdém papíru

Průběh realizace:Motivace:

Dětem jsem předložila reprodukce fotografií od neznámých umělcům, na nichž byla část fotografie dokreslena, a o těchto fotografiích jsme následně vedly rozhovor. Dětem jsem poté ukázala jejich fotografie s chybějícími částmi a každý si našel tu svou.

Tabulka 19 – Komentáře dětí

ČÍM VÁS FOTOGRAFIE ZAUJALY?
<i>„Že to jsou fotky, ale někdo tam do nich ještě něco nakreslil.“</i>
<i>„Tam jakoby kousek chybí a místo toho je tam nějaký jiný obrázek.“</i>
<i>„To nakreslené tam nepatří.“</i>

Hlavní činnost:

S dětmi jsem pracovala individuálně. Po jednom jsem si každého volala ke stolu, kde již byly nachystané pastelky a voskovky. Děti poté doplnily jakoukoliv kresbou volné místo.

Obrázek 5 – Dokreslení fotografie

Tabulka 20 – Komentáře dětí

„Já jsem tam dokreslila sebe, protože mi tam chyběl obličej.“

„Já z toho udělám takovou zelenou kouli.“

„Já jsem tam nakreslil vlak a stanici, protože mám vlaky rád.“

Ukončení:

Jakmile všechny děti práci dokončily, vyzvala jsem je, abychom se společně podívaly na práce všech. Při této příležitosti jsem se dětí zeptala na několik otázek: *„Děti, líbilo se vám, co jsme dnes dělaly? Bylo to pro vás zajímavé? Vyzkoušely jste si dnes něco nového?“*

Tabulka 21 – Komentáře dětí

BYLO TATO ČINNOST PRO VÁS ZAJÍMAVÁ?

„Ano, bylo dobré, že jsme tam mohly nakreslit, co jsme chtěly.“

„Já nevím. Já jsem nevěděl, co tam mám nakreslit, ale líbí se mi to.“

Tabulka 22 – Vlastní hodnocení aktivity

Hodnocení činnosti:

Myslím si, že aktivita byla zvolena vhodně, jelikož dle paní učitelky tuto činnost děti v mateřské škole nedělaly a tak to bylo pro ně něco nového.

Práce s dětmi:

Děti měly nejprve velkou radost, když našly svou fotografii. Někteří se pustily hned do kreslení, ale někteří se nejdřív na fotografii zadívaly a zjišťovaly, co na ní vlastně chybí. Dvě dívky dokreslily do fotografie, to co jí chybělo, tedy obličej. Ostatní děti většinou kreslily, co je zrovna napadlo nebo co mají rádi.

Cíle:	Stanovené cíle „ <i>modifikovat u dětí vizuální vnímání fotografie</i> “ a „ <i>rozvíjet u dětí představivost</i> “ považuji za naplněné. Děti rozvíjely svou představivost, když zaplňovaly prázdný prostor fotografie a zároveň se tak měnilo jejich vizuální vnímání dané fotografie.
Didaktické strategie:	Při této aktivitě byla použita organizační forma individualizované výuky. Z metod byla použita metoda rozhovoru v průběhu celého výstupu, metoda demonstrace při úvodní motivaci a metoda praktická při práci s výtvarným materiálem. Pomůcky použité při této aktivitě byly pastelky, voskovky a prostředkem byly reprodukce fotografií od neznámých autorů, jenž jsme využily při úvodní motivaci a fotografie dětí s chybějící částí na tvrdém papíru, se kterými děti pracovaly.
Doporučení do budoucna:	Příště bych dětem dala k dispozici i temperové nebo vodové barvy. Mým záměrem bylo, aby děti pracovaly i s jinými výtvarnými pomůckami než jsou barvy, ale myslím si, že tím byly děti dost omezené a temperovými či vodovými barvami by se lépe vyjádřily.

5.7 FOTOKOUTEK – Fotografování ve fotokoutku

Cíle:

- Přiblížit dětem funkci stativu.
- Přiblížit dětem funkci fotokoutku.
- Prohlubovat u dětí estetickou formu vnímání.
- Podporovat u dětí spolupráci.

Kompetence:

- **Kompetence k učení** – Dítě ví, k čemu slouží stativ a jaká je funkce fotokoutku.
- **Komunikativní kompetence** – Dítě se dokáže vyjadřovat prostřednictvím digitální fotografie.

(RVP PV, 2018)

Organizační forma: Skupinové vyučování

Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody

Pomůcky: Rekvizity – brýle, klobouk, různé varianty kníru na špejli, tmavá deka

Prostředky: Stativ, digitální fotoaparát

Průběh realizace:Motivace:

Jelikož jsem fotokoutek připravila předem, zeptala jsem se nejdřív dětí, o co se jedná, k čemu si myslí, že nám dnes bude sloužit a co budeme dělat. Poté jsem dětem ukázala stativ a bavily jsme se o tom, k čemu slouží. Dětem jsem dále ukázala rekvizity, které si následně rozebraly.

Tabulka 23 – Komentáře dětí

K ČEMU SLOUŽÍ STATIV?

„To je nějaká zbraň.“

„To je takový držák na foťák. Já jsem to už jednou viděl.“

Hlavní činnost:

Děti měly k dispozici fotoaparát připevněný na stativu, fotokoutek a rekvizity. Dle jejich volby fotografovaly – skupiny, jednotlivce s použitím rekvizit nebo bez.

Obrázek 6 – Fotografování ve fotokoutku

Ukončení:

S dětmi jsme vedly rozhovor o tom, zda se jim tato aktivita líbila, jestli si vyzkoušely něco nového a zda to bylo pro ně zajímavé.

Tabulka 24 – Komentáře dětí

BYLO TATO ČINNOST PRO VÁS ZAJÍMAVÁ?	
	<i>„Mě to moc bavilo.“</i>
	<i>„Jo, byla to sranda, hlavně s tím knírem.“</i>
	<i>„Jo, mě bavilo, když mě někdo fotil a já jsem měla třeba ten knír nebo brýle.“</i>

Tabulka 25 – Vlastní hodnocení aktivity

Hodnocení činnosti:	Dle mého názoru byla tato aktivita zvolena vhodně. Děti se ještě nikdy s fotokoutkem v MŠ nesetkaly a bylo to pro ně příjemným oživením.
----------------------------	--

Reakce dětí:	Děti okamžitě zaujaly rekvizity, o které se strhl „boj“ a tak jsem situaci musela organizačně vyřešit. Samotné fotografování v koutku, bylo dle mého názoru pro děti zábavné. Děti se fotografovaly po skupinkách nebo samy. Střídaly se u fotoaparátu a vymýšlely různé variace fotografií. Všechny děti se chtěly fotografovat a nikdo se neostýchal. Dívky u této činnosti strávily nejvíce času.
Cíle:	Stanovené cíle „seznámit děti s funkcí stativu“, „přiblížit dětem funkci fotokoutku“, „prohlubovat u dětí estetickou formu vnímání“ a „podporovat u dětí spolupráci“ považuji za naplněné. Děti se seznámily s funkcí stativu a fotokoutku již při úvodní motivaci a následně si práci se stativem i fotokoutkem prakticky vyzkoušely. Zároveň při fotografování ve fotokoutku prohlubovaly jejich estetické vnímání a také spolupracovaly.
Didaktické strategie:	Organizační formou při této činnosti bylo skupinové vyučování. Z metod byla použita metoda rozhovoru v průběhu celého výstupu, metoda demonstrace při práci s fotoaparátem a metoda praktická při práci s digitálním fotoaparátem. Jako pomůcky byly použity rekvizity – brýle, klobouk, různé varianty kníru na špejli a tmavá deka. Prostředkem byl digitální fotoaparát a stativ.
Doporučení do budoucna:	Příště bych fotokoutek umístila na místo ke stěně, jelikož jsem musela dbát zvýšené bezpečnosti, aby fotokoutek nespádl. Podobné to bylo i se stativem, proto bych doporučila určitě přítomnost dvou učitelů, aby se předešlo případné nehodě. Dále bych dětem poskytla jako rekvizity i oblečení nebo paruky.

5.8 NAŠE FOTOGRAFIE – Koláž

Cíle:

- Rozvíjet u dětí tvořivost.
- Prohlubovat u dětí estetickou formu vnímání.
- Podporovat u dětí spolupráci.

Kompetence:

- **Komunikativní kompetence** – Dítě se vyjadřuje výtvarných prostředky.
- **Kompetence sociální a personální** – Dítě spolupracuje s ostatními.

Organizační forma: Skupinové vyučování

Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody

Pomůcky: Barevná lepidla, pastelky, lepidla, nůžky, černý tvrdý papír velikosti A1

Prostředky: Fotografie dětí z přechozích aktivit – s lupou, se skleněnou koulí, z fotokoutku

Průběh realizace:

Motivace:

Dětem jsem předložila jejich fotografie z předešlých aktivit – fotografie s lupou, se skleněnou koulí a z fotokoutku. Dala jsem jim příležitost k tomu si fotografie prohlédnout a poté jsme se bavily o tom, která z aktivit děti zaujala nejvíce a proč.

Tabulka 26 – Komentáře dětí

KTERÁ Z AKTIVIT VÁS NEJVÍCE ZAUJALA A PROČ?

„Focení s lupou, protože to bylo srandovní a líbí se mi ty fotky.“

„Mě asi všechny.“

„Mě se moc líbil fotokoutek, protože se nás fotilo hodně najednou a měly jsme ty srandovní kníry a brýle.“

Hlavní činnost:

Děti si vybraly fotografie, na kterých jsou ony samy, a poté jsme se přemístily ke stolu, kde byl nachystaný černý papír velkého formátu, nůžky a lepidla. Děti měly možnost fotografie rozstříhat nebo je nechat v původní podobě a nalepit kamkoliv do prostoru. K dispozici měly také pastelky, voskovky a barevná lepidla, kterými mohly fotografie a celkovou koláž dozdobit.

Tabulka 27 – Komentáře dětí

„Já jsem si to vymaloval pastelkama a teď se mi to líbí víc.“

„Já si to musím celé vybarvit těmi třpytkami.“

„Paní učitelko a můžeme tam nalepit i fotky dětí co tu nejsou?“

Ukončení:

Poté co všechny děti činnost ukončily, jsme si vytvořenou koláž společně prohlédly a děti jsem se zeptala na několik otázek: *„Jak se vám líbí vaše společná koláž? Zaujala vás tato aktivita?“*

Tabulka 28 – Vlastní hodnocení aktivity

Hodnocení činnosti:	Tuto aktivitu hodnotím kladně. Myslím si, že bylo vhodné si předchozí aktivity s fotoaparátem zrekapitulovat a připomenout si, co vše si děti vyzkoušely.
Reakce dětí:	Děti byly nedočkavé, až najdou fotografii, kde jsou ony samy a tu se západem pozorovaly a ukazovaly kamarádům. Některé fotografie děti nechtěly použít na koláž, ale odnést si je domů a to i fotografie svých kamarádů. Při hlavní výtvarné činnosti děti především zaujaly barevná lepidla. Jeden z chlapců si chtěl vymalovat celou svoji fotografii jen těmito lepidly a byl do této činnosti opravdu zapálený. Z neustálého tlačení lepidla z tuby ho bolely ruce a musela jsem mu připomínat, ať si odpočine. Dívky lepidlem

	<p>fotografie spíše jemně zdobily a také u této činnosti strávily spoustu času. Některé si na práci daly opravdu záležet a soustředily se na detaily. Děti měly také zájem o to nalepit do koláže i fotografie kamarádů, kteří ten den v mateřské školy nebyly.</p>
Cíle:	<p>Stanovené cíle „<i>rozvíjet u dětí tvořivost</i>“, „<i>prohlubovat u dětí estetickou formu vnímání</i>“ a „<i>podporovat u dětí spolupráci</i>“ považuji za naplněné. Děti rozvíjely tvořivost při práci s fotografií a zároveň tak prohlubovaly estetické vnímání. Vzhledem ke skupinové činnosti mezi sebou komunikovaly a spolupracovaly.</p>
Didaktické strategie:	<p>Při této aktivitě byla použita organizační forma skupinového vyučování. Vyskytovala se zde metoda rozhovoru v průběhu celé činnosti, metoda demonstrace, když jsem dětem ukazovala, jak pracovat s barevnými lepidly a praktická metoda při samotné výtvarné aktivitě. K této aktivitě bylo potřeba několik pomůcek a to barevná lepidla, pastelky, lepidla, nůžky, černý tvrdý papír velikosti A1. Prostředkem byly fotografie dětí z předchozích výstupů tedy fotografie s lupou, se skleněnou koulí a z fotokoutku.</p>
Doporučení do budoucna:	<p>Příště bych zřejmě děti rozdělila do dvou skupin, které by se u papíru prostrídaly, jelikož činnost poté byla vzhledem k počtu dětí náročná na organizaci.</p>

5.9 POD HLEDÁČKEM FOTOAPARÁTU – Výstava

Cíle:

- Seznámit děti s funkcí výstavy.
- Podporovat u dětí spolupráci.

Kompetence:

- **Kompetence sociální a personální** – Dítě spolupracuje s ostatními. Dítě se spolupodílí na realizaci výstavy.

(RVP PV, 2018)

Organizační forma: Skupinové vyučování

Metody: Rozhovor, demonstrace, praktické metody

Pomůcky: Prostředí třídy – stoly, koberec, židle, tabule

Prostředky: Díla a fotografie dětí z předchozích aktivit

Průběh realizace:

Motivace:

S dětmi jsme vedly rozhovor o tom, co to výstava je, k čemu slouží a jestli už někdy na výstavě byly. Poté jsem dětem pověděla, že si ony samy zkusí výstavu udělat a na tuto výstavu přijdou jejich kamarádi a paní učitelky z ostatních tříd.

Hlavní činnost:

Děti se rozdělily do 4 skupin a každá skupina si vybrala díla a fotografie, které chce instalovat. Děti měly na výběr ze skupinové fotokoláže, obrazů Marilyn Monroe, dokreslených fotografií, samostatných koláží a fotografií s lupou, skleněnou koulí a z fotokoutku. Skupiny si tedy vzaly daná díla a kdekoliv po třídě je mohly umístit. Poté jsme pozvaly děti a paní učitelky z ostatních tříd, aby se přišly podívat a děti jim udělaly komentovanou prohlídku výstavy. U každého díla či fotografií stály děti a ostatním se pokusily říct, o co se jedná a jak danou činnost dělaly.

Tabulka 29 – Komentáře dětí

„Tady jsme fotily s lupou. Tady jsme fotili někoho s lupou a ta lupa nám zvětšovala třeba oči nebo pusy. Tady má fotku Filip.“

„Tady jsme měly kníry a brýle a s těmi jsme se fotily.“

„To jsme rozstříhaly fotky a pak jsme je lepily na papír a mohly jsme, jak jsme chtěly. No a pak to vypadalo takhle. Tohle jsem třeba dělala já.“

Ukončení:

S dětmi jsme si sedly do kruhu a povídaly jsme si o tom, jak se jim vydařila výstava a jak se jim aktivity, které jsme dělaly, líbily, co je bavilo, zaujalo a co nového se naučily.

Tabulka 30 – Komentáře dětí

NAUČILY JSTE SE NĚCO NOVÉHO?

„Ano, fotit třeba s lupou nebo tou kuličkou.“

„Já jsem se naučil, jak mám ten foťák držet.“

„Já už vím, kde to mám zmáčknout, aby se mi to vyfotilo.“

Tabulka 31 – Vlastní hodnocení aktivity

Hodnocení činnosti:	Dle mého názoru byla aktivita zvolena vhodně. Děti ještě nikdy výstavu v MŠ nerealizovaly a bylo to pro ně něco nového a zajímavého.
Reakce dětí:	Při samotné výstavě se děti velmi zapojovaly. Svým kamarádům nebo paním učitelkám ukazovaly své fotografie a díla, které poměrně detailně popisovaly. Bylo zde i pár dětí, které se moc nevyjadřovaly a spíše se držely v ústraní.

Cíle:	Stanovené cíle „seznámit děti s funkcí výstavy“ a „podporovat u dětí spolupráci“ považuji za naplněné. Děti se s funkcí výstavy seznámily již při úvodní motivaci a také si ji vyzkoušely prakticky zrealizovat. Při přípravě výstavy mezi sebou také komunikovaly a spolupracovaly.
Didaktické strategie:	Organizační formou při této aktivitě bylo skupinové vyučování. Z metod byla použita metoda rozhovoru, demonstrace a metody praktické při samotné instalaci děl a fotografií. Jako pomůcky byly použity věci z prostředí třídy jako např. židle, stůl, koberec nebo magnetická tabule. Jako prostředek zde byly použity díla a fotografie dětí ze všech předchozích aktivit.
Doporučení do budoucna:	Příště bych výstavu realizovala v odpoledních hodinách, aby se mohly přijít podívat i rodiče. Dětem, které na výstavu přišly bych také dala možnost si některou z technik vyzkoušet a to takovou formou, kdy by právě děti, které již aktivity realizovaly, předávaly zkušenosti dětem mladším a techniky je tak „učily“. Také by mohly děti výstavu dokumentovat prostřednictvím fotoaparátu a ukázat tuto technologii mladším dětem.

6 EVALUACE SOUBORU EDUKAČNÍCH AKTIVIT

Evaluace souboru edukačních aktivit probíhala třemi způsoby. Soubor aktivit byl evaluován dětmi po skončení každé aktivity. Dále byl evaluován z mé strany a to vlastní reflexí, při které jsem se zaměřila na několik kategorií: motivace, vhodnost aktivit, návaznost aktivit, připravenost aktivit, využití netradičních pomůcek, vhodné didaktické strategie a cíle, využitelnost v praxi. Také byl evaluován učitelkou dané třídy, která byla při aktivitách přítomna. Metodou evaluace bylo pozorování. Evaluace proběhla po skončení realizace souboru edukačních aktivit a to formou rozhovoru s učitelkou, kdy jsem se zaměřila na mnou zvolené kategorie a ponechala jsem učitelce prostor pro její další postřehy a poznámky.

6.1 Evaluace dětmi

Jednotlivé aktivity byly evaluovány dětmi vždy po jejich skončení. Děti měly možnost aktivity ohodnotit palcem nahoru, dolů nebo neutrálním. Počet palců se u každé aktivity liší, v závislosti na docházce dětí.

V následující tabulce je hodnocení dětí shrnuto.

Tabulka 32 – Evaluace dětmi

AKTIVITY S DIGITÁLNÍM FOTOAPARÁTEM	
PORTRÉT (Fotografování portrétu)	6 neutrálních palců 5 palců nahoru
MARILYN MONROE (Malování na fólii)	7 palců nahoru
LUPA (Fotografování přes lupu)	10 palců nahoru
MOJE LUPA (Koláž)	7 palců nahoru 2 neutrální palce

	2 palce dolů
SKLĚNĚNÁ KOULE (Fotografování přes skleněnou kouli)	6 palců nahoru 4 palce neutrální
SKLĚNĚNÁ KOULE A JÁ (Dokreslení fotografie)	8 palců nahoru 4 neutrální palce
FOTOKOUTEK (Fotografování ve fotokoutku)	8 palců nahoru
NAŠE FOTOGRAFIE (Koláž)	6 palců nahoru 4 neutrální palce
POD HLEDÁČKEM FOTOAPARÁTU (Výstava)	10 palců nahoru 3 neutrální palce

6.2 Vlastní reflexe

S realizací souboru edukačních aktivit se zaměřením na digitální fotografii jsem celkově spokojena, i přes drobné nedostatky, které bych do budoucna vylepšila.

Většina stanovených cílů byla naplněna a didaktické strategie byly vhodně zvoleny vzhledem k daným činnostem. Aktivity byly přizpůsobeny k věku dětí a jejím schopnostem a dovednostem. Tyto aktivity byly mezi sebou provázané. Motivace vždy smysluplně navazovala na danou aktivitu a děti vhodně uvedla do tématu. Jako nedostatek vnímám, že motivace byla spíše pasivní formou rozhovoru. Vždy jsem měla připravené veškeré pomůcky a prostředky, což se odrazilo i na snadné organizaci všech aktivit. Pro děti byla většina těchto pomůcek netradiční, proto i po této stránce byly pro děti aktivity poutavé.

Co se týká využitelnosti těchto aktivit v praxi, myslím si, že s malými změnami je lze realizovat a lze je také využít v rámci fotokroužku. Negativně vnímám časovou náročnost přípravy aktivit, kdy výtvarným aktivitám předcházelo stáhnutí fotografií do počítače, výběr

a úprava fotografií a následný tisk. Dalším úskalím by mohl být samotný digitální fotoaparát a stativ, jenž nemusí být běžným vybavením MŠ.

Z počátku jsem měla obavy z toho, jak budou děti k fotoaparátu přistupovat. Děti zprvu neměly moc velký zájem o to být fotografovány, spíše jim vyhovovalo ostatní fotografovat a při fotografování byly poněkud nejisté. V průběhu realizace jsem ovšem pozorovala velký posun v přístupu dětí k fotoaparátu. Postupem času se děti obecně těšily na fotografování. Při příchodu se mě ptaly, jestli jsem s sebou vzala fotoaparát a zda budeme fotit, což svědčilo o tom, že děti fotografování opravdu zaujalo a postupně se zbavovaly strachu či studu z jeho používání.

Tento soubor edukačních aktivit může posloužit s drobnými úpravami jako inspirace pro učitele do praxe, jenž by rádi využily při výtvarných aktivitách moderní technologie jako je například digitální fotoaparát.

Tabulka 33 – Vlastní reflexe

VLASTNÍ REFLEXE	
KLADY	Netradiční pomůcky.
	Návaznost aktivit.
	Smysluplná motivace.
	Vhodné didaktické strategie.
	Naplnění stanovených cílů.
	Podpora spolupráce dětí.
	S úpravami využitelnost v praxi.
ZÁPORY	Časová náročnost přípravy některých aktivit.
	Digitální fotoaparát, stativ – méně dostupné pomůcky v MŠ.

6.3 Srovnání vlastní reflexe a evaluace učitelky

Tabulka 34 – Srovnání vlastní reflexe a evaluace učitelky

	VLASTNÍ REFLEXE		EVALUACE UČITELKY	
	KLADY	ZÁPORY	KLADY	ZÁPORY
Vhodnost aktivit	Aktivity byly zvoleny vhodně. Pro děti netradiční s využitím atraktivních pomůcek.		Aktivity byly zvoleny vhodně vzhledem k věku dětí. Také byly pro děti zajímavé a to díky pomůckám, se kterými se běžně v MŠ nesetkávají.	
Návaznost aktivit	Aktivity na sebe navazovaly.		Studentce se podařilo, aby aktivity na sebe navazovaly a zároveň se střídala činnost s fotoaparátem a výtvarná činnost s fotografií. Líbilo se mi, že výstava všechny tyto aktivity uzavřela a zastřešila.	

Motivace	Motivace smysluplně uvedla děti do tématu a aktivity.	Spíše pasivní formou rozhovoru.	Motivace vždy navazovala na danou aktivitu a studentka se děti snažila vtáhnout do tématu.	Chyběla hra, nějaká větší aktivizace dětí.
Připravenost	Veškeré pomůcky a prostředky byly připravené, což usnadnilo průběh aktivit.		Studentka byla vždy pečlivě připravena.	
Atraktivnost pomůcek	Většina pomůcek byla pro děti nevšedních a se spoustou z nich se zatím nesetkaly.		Děti se setkaly s velkým množstvím netradičních pomůcek a s jejich využitím např. při focení se skleněnou koulí nebo lupou, stativem.	Při výtvarné činnosti bych zařadila více činností s temperovými či vodovými barvami.
Didaktické strategie	Didaktické strategie byly zvoleny vhodně vzhledem k daným činnostem.		Studentka zvolila vhodné organizační formy. U spousty z nich byla podporována spolupráce dětí,	

			což hodnotím velice kladně.	
Cíle	Stanovené cíle se ve většině aktivit podařilo naplnit.		Nemohu posoudit.	
Využitelnost v praxi	Dle mého názoru je projekt využitelný v praxi. Možné rozšířit o fotokroužek.	Časová náročnost a technická zručnost přípravy aktivit – stáhnutí fotografií do počítače, výběr, úprava, tisk.	Dokáži si představit realizaci těchto aktivit v praxi s menšími úpravami.	Časová náročnost přípravy některých aktivit.
Poznámky učitelky	Ze začátku jsem si nedovedla představit, jak budou aktivity probíhat a jak na ně děti budou reagovat, protože s fotoaparátém děti běžně v MŠ do kontaktu nepřichází. Nakonec mě celkový průběh velice mile překvapil. Děti při práci s fotoaparátém spolupracovaly a bylo znát, že si k fotoaparátu vytvořily kladný vztah. Výtvarné činnosti byly také zajímavé a děti si vyzkoušely nové techniky. Rozhodně to bylo inspirací i pro nás a aktivitu jako například fotokoutek budeme ještě jednou s dětmi realizovat.			

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Soubor edukačních aktivit je určen pro děti ve věku od 5 – 7 let. Pokud bychom ho chtěli realizovat s dětmi mladšími, museli bychom aktivity k věkové kategorii upravit a to především aktivity, při nichž děti fotografovaly. Manipulace s digitálním fotoaparátem by totiž pro děti mladšího věku mohla být obtížná, proto právě volbu fotoaparátu považuji za důležitou. Dětem by měl fotoaparát vyhovovat svou velikostí a jeho ovládání by mělo být jednoduché pro snadné pochopení. Děti také není vhodné zatěžovat jeho zbytečně těžkými funkcemi.

Při realizaci tohoto souboru edukačních aktivit je důležité, aby se děti zpočátku pečlivě seznámily s digitálním fotoaparátem a získaly k němu kladný vztah. To se poté odrazí i při dalších aktivitách, kdy děti budou k fotoaparátu přistupovat s větší jistotou a nadšením. Z toho důvodu bych dětem ponechala prostor pro volné fotografování a fotoaparát jim ponechala k dispozici i v průběhu dne. Za stejně důležité považuji seznámení učitele s touto technologií před samotnou realizací. Zjištěním všech funkcí fotoaparátu a vyzkoušením si daných aktivit, lze předejít časovým prodlevám a případným komplikacím při jejich realizaci.

Pro realizaci některých výtvarných aktivit je potřeba stáhnout fotografie z fotoaparátu do počítače, vybrat fotografie, které by se daly na danou činnost použít, případně je upravit a vytisknout. Zde je tedy nutné uvědomit si, že příprava některých aktivit je poměrně časově náročná a vyžaduje určité technické dovednosti.

Dále bych také doporučila realizaci aktivit s fotoaparátem i v exteriéru – na výletě nebo na školní zahradě, což poskytne dětem nové možnosti k fotografování. Děti mohou fotografovat zajímavými způsoby rostliny, zvířata či hmyz. Fotoaparát bych dětem poskytla i při příležitosti školních akcí – besídek, koncertů, soutěží apod., kdy by děti mohly tyto akce dokumentovat. V poslední řadě bych mezi tyto edukační aktivity zařadila i organizační formu besedy s fotografem, exkurzi do fotoateliéru nebo na výstavu zajímavých fotografií či fotoaparátů, která by mohla být pro děti příjemným oživením a zdrojem nových poznatků.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce je představit možné využití digitálního fotoaparátu a fotografie ve výtvarné výchově v předškolním vzdělávání. Digitální technologie mohou být v procesu vzdělávání přínosné, pokud je učitel dokáže ve správné míře a vhodným způsobem používat. Na základě zpracování této bakalářské práce se ovšem domnívám, že oblast začlenění digitálních technologií do výtvarné výchovy v prostředí mateřských škol není dosud příliš probádána a učitelé netuší, jak je kreativně v procesu vzdělávání využívat nebo se obávají jejich možného negativního vlivu.

Digitální fotografie přináší do výtvarné tvorby dětí předškolního věku nové možnosti, jak reflektovat okolní svět a pro děti, které se necítí tolik jisté při používání klasických výtvarných technik a pomůcek, se může stát skvělým prostředkem pro vyjádření. Jejím prostřednictvím děti mohou vnímat vizuální složku fotografie, a to jak kontrast, barvu či linii, tak i její sdělení, myšlenku a záměr. Fotografie tak může zastávat významnou roli při rozvoji vizuální gramotnosti.

Teoretická část bakalářské práce shrnuje teoretická východiska o digitálních technologiích, jejich ukotvení v kurikulárních dokumentech a pojetí ve výtvarné výchově v prostředí mateřských škol. Dále se věnuje digitální fotografii a jejímu využití ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku. Jsou zde zpracovány informace o dětském výtvarném projevu, jenž také zastává v této práci významnou roli.

Praktická část bakalářské práce se věnuje uplatnění digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku prostřednictvím vytvořeného souboru edukačních aktivit s názvem „Digitální fotografie“, jenž je zaměřen na činnosti s digitálním fotoaparátem a fotografií, které jsou zároveň kombinovány s tradičními i netradičními výtvarnými technikami kresby, malby či koláže. Jednotlivé aktivity byly voleny adekvátně k věku dětí. Také k nim byly definovány didaktické strategie a po jejich realizaci byly evaluovány autorkou. Stanovené edukační cíle byly naplněny.

Na základě provedené evaluace ze strany učitelky, dětí a autorky, usuzuji, že lze tento soubor edukačních aktivit s některými úpravami realizovat v běžné praxi mateřských škol a lze jej také rozšířit např. o fotokroužek. Učitelům by také mohl posloužit jako inspirace, jak využít smysluplně digitální fotoaparát ve výtvarné výchově a zbavit je možných obav ze začlenění technologií do vzdělávacího procesu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Ang, T. (2015). *Fotografie: velké obrazové dějiny*. Praha: Knižní klub.
2. Babyrádová, H. (2012). Digitální technologie – umění – výchova a „kůže přírody“ ve „virtuální ruce“. In H. Myslivečková & V. Jurečková Mališová (ed.) *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií I: Využití ICT a dalších nových přístupů ve výtvarné výchově* (s. 19 – 27). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta.
3. Babyrádová, H. (2014). *Výtvarný projev dítěte předškolního věku v jednadvacátém století*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
4. Black, J., & Browning, K. (2011). Creativity in Digital Art Education Teaching Practices. *Art Education*, 64(5), 19-34.
5. Brdička, B. (2010). *Informační a komunikační technologie ve škole: Metodická příručka*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický.
6. Davido, R. (2008). *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Praha: Portál.
7. Fárová, A., & Stoilov, V. (2009). *Dvě tváře*. Praha: Torst.
8. Flusser, V. (2013). *Za filosofii fotografie*. Praha: Fra.
9. Freeman, M., & Beardsworth, J. (2011). *Kompendium pro digitální fotoaparáty: Kufř knih o digitální fotografii*. Brno: Zoner Press.
10. Fremlová, V. (2010). Zprostředkování umění jako možnost výchovy k vizuální gramotnosti. In R. Horáček & P. Křepela (ed.) *Veřejný diskurs výtvarného umění* (s. 95 – 105). Brno: Masarykova univerzita.
11. Hazuková, H., & Šamšula, P. (2005). *Didaktika výtvarné výchovy I*. Praha: Univerzita Karlova.
12. Kalaš, I. (2011). *Spoznáváme potenciál digitálních technologií v predprimárním vzdelávaní*. Bratislava: Ústav informácií a prognóz školstva.
13. OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. Paris: OECD. Dostupné z [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)

14. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. (2018). Praha: MŠMT. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/45304>
15. Roeselová, V. (2000). *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah.
16. Sandell, R. (2012). What Excellent Visual Arts Teaching Looks Like: Balanced, Interdisciplinary, and Meaningful. *Advocacy White Papers for Art Education*, 59(1), 1-5.
17. Skalková, J. (2007). *Obecná didaktika*. Praha: Grada.
18. Skořepová, J. (2012). Obrazová forma fotografie, její jazyk a interpretace. In H. Myslivečková & V. Jurečková Mališová (ed.) *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií I: Využití ICT a dalších nových přístupů ve výtvarné výchově* (s. 107 – 113). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta.
19. Šimůnek, M. (2010). Několik námětů pro rozvíjení vizuální gramotnosti: Příklad dekontextualizovaných a rekontextualizovaných fotografií. In J. Mašek & Z. Sloboda (ed.) *Mediální pedagogika v teorii a praxi: sborník příspěvků z mezinárodní konference o mediální výchově a pedagogice* (s. 177 – 173). Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta.
20. Šmíd, J., & Jančařík, A. (2011). Symetrie v českém kubismu. *Výtvarná výchova: Časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní*, 51(1), 6-10.
21. Šmíd, J. (2008). Fotografie a dnešní výtvarná výchova: fotografie v koncepci univerzitního studia učitelství výtvarné výchovy; aplikace fotografie jako prostředku výtvarného vyjádření 1. část. *Výtvarná výchova: Časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní*, 48(1), 15-19.
22. Šmíd, J. (2010). *Výtvarná výchova v environmentálním vzdělávání: Příručka k projektu Alma Mater Studiorum*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.
23. Sontagová, S. (2002). *O fotografii*. Praha: Paseka: Barrister & Principal.
24. Švrček, O. (2010). Začlenění nových médií do výuky výtvarné výchovy. In J. Mašek & Z. Sloboda (ed.) *Mediální pedagogika v teorii a praxi* (s. 148 – 150). Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta.

-
25. Uždil, J. (1978). *Čáry, klikyháky, paňáci a auta: Výtvarný projev a psychický život dítěte*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
 26. Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
 27. Veselý, A., & Fischer, J., & Jabůrková, M., & Pospíšil, M., & Prokop, D., & Sáblík, R., & Stuchlíková, I., & Štech, S. (2019). *Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+*. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/51582/>
 28. Wittlich, F. (2011). *Fotografie - přímý svědek?!* Praha: Lidové noviny, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.
 29. Zounek, J., & Šed'ová, K. (2009). *Učitelé a technologie: mezi tradičním a moderním pojetím*. Brno: Paido.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ICT Informační a komunikační technologie

MŠ Mateřská škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Malování na fólii	38
Obrázek 2 – Fotografování přes lupu	41
Obrázek 3 – Koláž	45
Obrázek 4 – Fotografování přes skleněnou kouli	48
Obrázek 5 – Dokreslení fotografie.....	51
Obrázek 6 – Fotografování ve fotokoutku	55

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Obecná charakteristika souboru edukačních aktivit	27
Tabulka 2 – Obsah souboru edukačních aktivit.....	29
Tabulka 3 – Komentáře dětí.....	34
Tabulka 4 – Komentáře dětí.....	35
Tabulka 5 – Vlastní hodnocení aktivity	35
Tabulka 6 – Komentáře dětí.....	38
Tabulka 7 – Komentáře dětí.....	39
Tabulka 8 – Vlastní hodnocení aktivity	39
Tabulka 9 – Komentáře dětí.....	41
Tabulka 10 – Komentáře dětí.....	42
Tabulka 11 – Vlastní hodnocení aktivity	42
Tabulka 12 – Komentáře dětí.....	44
Tabulka 13 – Komentáře dětí.....	44
Tabulka 14 – Komentáře dětí.....	45
Tabulka 15 – Vlastní hodnocení aktivity	45
Tabulka 16 – Komentáře dětí.....	48
Tabulka 17 – Komentáře dětí.....	49
Tabulka 18 – Vlastní hodnocení aktivity	49
Tabulka 19 – Komentáře dětí.....	51
Tabulka 20 – Komentáře dětí.....	52
Tabulka 21 – Komentáře dětí.....	52
Tabulka 22 – Vlastní hodnocení aktivity	52
Tabulka 23 – Komentáře dětí.....	54
Tabulka 24 – Komentáře dětí.....	55
Tabulka 25 – Vlastní hodnocení aktivity	55
Tabulka 26 – Komentáře dětí.....	57
Tabulka 27 – Komentáře dětí.....	58
Tabulka 28 – Vlastní hodnocení aktivity	58
Tabulka 29 – Komentáře dětí.....	61
Tabulka 30 – Komentáře dětí.....	61
Tabulka 31 – Vlastní hodnocení aktivity	61
Tabulka 32 – Evaluace dětmi.....	63
Tabulka 34 – Vlastní reflexe.....	65

Tabulka 35 – Srovnání vlastní reflexe a evaluace učitelky66

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: SOUHLAS RODIČŮ SE ZVEŘEJNĚNÍM FOTOGRAFIÍ DĚTÍ

PŘÍLOHA P I: SOUHLAS RODIČŮ SE ZVEŘEJNĚNÍM FOTOGRAFIÍ DĚTÍ

~~Souhlasím/nesouhlasím~~ se zveřejněním fotografií mého syna/dcery
v bakalářské práci s názvem „Digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku“ studentky
Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Kristýna Stratilové.

Datum: 7.2.2020

Podpis:

~~Souhlasím/nesouhlasím~~ se zveřejněním fotografií mého syna/dcery
v bakalářské práci s názvem „Digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku“ studentky
Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Kristýna Stratilové.

Datum:

Podpis:

~~Souhlasím/nesouhlasím~~ se zveřejněním fotografií mého syna/dcery
v bakalářské práci s názvem „Digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku“ studentky
Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Kristýna Stratilové.

Datum: 7.2.20

Podpis:

~~Souhlasím/nesouhlasím~~ se zveřejněním fotografií mého syna/dcery
v bakalářské práci s názvem „Digitální fotografie ve výtvarné tvorbě dětí předškolního věku“ studentky
Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Kristýna Stratilové.

Datum: 6.2.2020

Podpis: